

همراه با آیات جهاد

مؤلف:

محمد بن عبدالعزیز الخضیری

مترجم: پدram اندایش

همراه با آیات جهاد // 1

بسم الله الرحمن الرحيم

مقدمه‌ی مترجم:

به نام الله و برای الله و با یاد
الله، کتابی که پیش رو داریم
درباره‌ی جهاد است، جهادی که
نزد بعضی از مسلمانان فراموش
شده است و نزد بعضی دیگر با
بدعت در فقه آن، آمیخته است.
کسی که جهاد کند، الله تعالی به او
وعده‌ی پیروزی داده است، البته

2// همراه با آیات جهاد

اگر این عمل او قبول شود و با
اخلاص صورت گیرد و بر اساس
سنت پیامبر ﷺ باشد، ما دینی
داریم که اساس آن بر خیر خواهی
است، زیرا پیامبر ﷺ فرموده است:
(دین همه‌اش خیر خواهی است)¹،

---

¹ - اشاره دارد به حدیثی با این آدرس:
(صحیح مسلم ۲۰۵، صحیح الجامع شیخ

همراه با آیات جهاد//3

پس جهاد ما نیز باید برای خیر
خواهی باشد، برای پخش شدن
اسلام و قطع دست کسانی که
مردم را به سوی جهنم سوق می-
دهند، وقتی ما خودمان عادل
باشیم، همین باعث می شود تا به
مانند صدر اسلام، مردم سرزمین-
های کفر به زمامداران خود پشت
=

آلبانی ۱۶۱۰، ۳۴۱۷، سنن ابوداود ۴۹۴۶،

سنن نسائی ۴۱۹۷، ۴۱۹۸، ۴۱۹۹، ۴۲۰۰)

4// همراه با آیات جهاد

کنند و راه ورود اسلام را باز کنند
و دوست داشته باشند که حاکم
کشور آنها شخصی مسلمان باشد،
حتی اگر خود آنها مسلمان
نباشند، نمونه آن در صدر اسلام
زیاد بوده است.

اما بدعتهایی که در فقه جهاد
وجود دارد و باعث یاری نشدن و
عدم پیروزی می شود:

همراه با آیات جهاد//5

- 1- خود انفجاری^۱.
- 2- کشتن مردم بی دفاع و غیر نظامی.
- 3- در آمد از راه نامشروع مثل مواد مخدر.

---

¹ - در جایی مثل فلسطین که چاره‌ای بجز آن وجود ندارد، این حقیر سکوت می‌نمایم. (مترجم)

4- بمب گذاری و کشته شدن
مسلمانان در این بمب گذاری‌ها،
زیرا الله تعالی می‌فرماید: کسی
که مؤمنی را به ناحق بکشد، تا
ابد در جهنم خواهد بود¹ و

---

¹ - اشاره دارد به آیه 93 سوره‌ی

النساء. (مترجم)

همراه با آیات جهاد//7

پیامبر ﷺ، آن را از هلاک کننده‌ها
نام برده است.

5- تکفیر کسانی که موقعیت
مسلمانان را در ضعف می‌بینند و
مانند جنگ احزاب جهاد نظامی
نمی‌کنند، بلکه راه حل
دیپلماتیک را اتخاذ می‌کنند.

اگر باورتان نمی‌شود که این
موارد بدعت می‌باشند و باعث
یاری نشدن هنگام جهاد می‌شوند،

به تاریخ جهاد اسلامی بازگردید و
بینید از وقتی که لین مسائل در
بین مجاهدین ایجاد شد، نوار
په روزی‌های اسلام قطع شد. به
طور مثال جنگ مسلمانان در
افغانستان با ابر قدرت شوروی
کمونیست را یاد کنید، هیچ کدام از
لین موارد در مجاهدین آن زمان
وجود نداشت و الله تعالی که

همراه با آیات جهاد // 9

مسبب الاسباب است، آنان را
پیروز گرداند.

ان شاء الله در مسیری قرار
بگیریم که داوطلبان جهاد زیاد
شوند و در پی آن توان نظامی
لازم برای برخورد با دشمنان
اسلام را پیدا کنیم و عزت تازه از
دست رفته‌ی مسلمانان را دوباره
زنده کنیم.

مقدمه مؤلف

شکر و ستایش برای الله است، او را حمد گفته و از او کمک می‌طلبیم و از او طلب آمرزش می‌نماییم. به الله تعالی پناه می‌بریم از شرّهای درونیمان و نتیجه‌ی بد اعمالمان. کسی را که الله تعالی هدایت نماید، گمراه

همراه با آیات جهاد// 11

کننده‌ای ندارد و کسی را که گمراه سازد، هدایت کننده‌ای ندارد. شهادت می‌دهم که هیچ پرستش شونده و معبود بر حق جز الله وجود ندارد و یکتا و بی‌شریک است و شهادت می‌دهم که محمد بنده و فرستاده‌ی او می‌باشد. صلوات الله و سلام بسیار وی بر او و بر آل و اصحابش و هر کسی که تا روز قیامت از هدایت او پیروی می‌کند، اما بعد:

12// همراه با آیات جهاد

جهاد فی سبیل الله تنها قله‌ی
اسلام و بالا برنده‌ی پرچم آن و
حمایت کننده‌ی حامیان آن نمی‌-
باشد، بلکه نمی‌توان دیدن را بر
روی زمین برپا داشت، مگر توسط
آن و توسط آن مسلمانان به عزت
و قدرت بر روی زمین دست می‌-
یابند و با کنار گذاشتن آن برای
مسلمانان ذلت، خواری، حقارت و

همراه با آیات جهاد // 13

چیرگی کافران بر آنها ایجاد می‌شود -
گردد، بلکه حتی باعث می‌شود تا
ضعیف‌ترین امت بر روی زمین
شوند، همان گونه که ظرف غذا در
برابر خورنده‌ی غذا ضعیف می‌شود -
شود و با وجود تعداد زیاد آنها به
مانند خاشکی که سیل می‌آورد،
زیاد و ضعیف می‌باشند و در
نتیجه‌ی آن الله تعالی ترس از آنان
را از قلب دشمنانشان برمی‌دارد و
آن ترس را در قلب خود

14// همراه با آیات جهاد

مسلمانان قرار می دهد.

دشمنان حریص می باشند تا
جهاد و مجاهدین را زشت جلوه
دهند و آن را نزد مسلمانان کار بدی
پیدا کنند و مشکلاتی را جای آن
جایگزین نمایند با آن را از کلیت
بیاندازند و فقط برای دفاع بدانند،
تمامی این مسائل و مسائل دیگری
که وجود دارد از روی ترس از آن

همراه با آیات جهاد // 15

است که مسلمانان بر آنان مسلط شوند و آنان را شکست داده و ذلیل گردانند و ذلت و خواری را با آنها همراه سازند، زیرا آنها می دانند که اگر جهاد تکرار شود و به مانند گروه اولیه انجام پذیرد، آنها هرگز نمی توانند بر پای خود بایستند و هرگز توانایی آن را نخواهند داشت که در برابر لشکر بزرگی از حق که به آنها وعده ی پیاری و قدرت دادن، داده شده است، دوام بیاورند:

﴿وَلَيَنْصُرَنَّ اللَّهُ مَن يَنْصُرُهُ﴾ [الحج:

40] (و همانا مطمئناً الله [تعالی]

کسی که او را یاری نماید، یاری
می‌دهد).

در این مطلب کوتاه، تجلی

یافتن معنای جهاد و بیان شکلهای

آن و پدیده‌آوری فضیلت‌های آن و

انواع، حکم و احکامش و دیگر

زوایای قرآنی آن بیان شده است.

همراه با آیات جهاد//17

برای آن از کتابهایی که در لیدن
مورد وجود دارد در سال
1412 هـ - ق - استفاده نموده‌ام،
کتابهای مثل: «حقیقه الجهاد فی
سبیل الله» (پلیان نامه دکترا) از
دکتر عبد الله قادری و کتاب:
«أهمية الجهاد فی نشر الدعوة
الإسلامية والرد علی الطوائف
الضالة فيه» (پلیان نامه دکترا) از
دکتر علی بن نفع العلیانی، و
کتاب: «الجهاد فی الإسلام» از

محمد شدید، و کتاب: «القتال فی الإسلام» از شیخ محمد الجعوان، و کتاب: «وسائل النصر» و همچنین کتابهای دیگری که در لیست باره وجود دارد و نام آن را «وقفات مع آیات الجهاد» گذاشته‌ام. از الله تعالی درخواست می‌نمایم تا توسط آن نفع برساند و آن را برای صورت گرامی‌اش خالص

همراه با آیات جهاد // 19

گرداند.

محمد بن

عبد

العزیز

الخصیری

ص ب:

398

الریاض

11313

Noor

@shab

akah.n

et

20// همراه با آیات جهاد

* * * * *

فصل اول: تعریف جهاد

أ- در لغت: جهاد گرفته شده از «الجهد» می‌باشد و آن توان و مشقت است و گفته شده است: با فتحه به معنای سختی می‌باشد و جهاد از این جهت به این اسم نامیده شده است که در آن مشقت وجود دارد. با ضمه نیز به معنای: طاقت و توانایی می‌باشد و به این جهت جهاد به این اسم نامیده شده

22// همراه با آیات جهاد

است که در آن با تمام توان و
طاقت کوشش می‌شود تا امر
دوست داشتنی انجام پذیرد یا امر
ناپسند، کنار رود.

ب- در دین: کلمه‌ی جهاد در
دین به یکی از این دو معنای -
باشد:

1- معنای عام آن: با تمام
توان کوشش نمودن برای بدست

همراه با آیات جهاد // 23

آوردن محبوبی که حق می باشد و از بین بردن امر ناپسندی از روی حق. این تعریف توسط شیخ الإسلام ابن تیمیة صورت گرفته است^(۱).

2- معنای خاص آن:

کوشش نمودن برای جنگ با کافران برای اعتلای کلمه‌ی الله. عباراتی که در این باره

---

(1) الفتاوی الکبری 385/2.

وجود دارد، گاهی منظور از آنان حالت عام جهاد می‌باشد. مانند این سخن الله تعالی: ﴿وَجَاهِدُوا فِي اللَّهِ حَقَّ جِهَادِهِ﴾ [الحج: 78] (و در راه الله به اندازه‌ی حق جهادش، جهاد نمایید!)، همچنین پیامبر ﷺ فرموده است: «المجاهد من جاهد نفسه في طاعة الله، والمهاجر من هجر ما نهى الله

همراه با آیات جهاد // 25

عنه»^(۱) (مجاهد کسی است که با نفسش در اطاعت از الله [تعالی] جهاد می‌کند و مهاجر کسی است که از آنچه الله [تعالی] از نهی کرده است، [جدا می‌شود و] هجرت می‌کند). همچنان ابن سبخت پیامبر ﷺ که آن را به کسی فرمود که از او برای جهاد اجازه

---

(1) رواه أحمد وابن حبان والحاكم

خواست: «أحی والداک؟» (آیا پدر و مادرت زنده هستند؟) گفت: بله، فرمود: «فقیهما فجاهد» (پس در [نیکی] به آنها جهاد کن)^(۱).

ولی لفظ جهاد گاهی منظور از آن جنگ فیزیکی با کافران می باشد و این بلید با هدف

---

(1) رواه البخاری.

همراه با آیات جهاد// 27

اعتلای کلمه‌ی الله تعالی باشد، ابن
رشد در مقدماتش گفته است^(۱):
«اگر منظور از جهاد فی سبیل الله
حالت خاص آن باشد، فقط
کوششی است که با شمشیر در
برابر کافران ایجاد
می‌شود تا آن که داخل اسلام
گردند و یا آن که مالیات دهند و
خوار گردند، دلیل آن حدیثی

است که ابو سعید خدری رضی الله عنه آورده است: گفته شد: ای رسول الله! کدام یک از مردم برتر می-باشند؟ رسول الله صلی الله علیه و آله فرمود: «مؤمن یجاهد فی سبیل الله بنفسه و ماله» (مؤمنی که در راه الله با جان و مالش جهاد نماید)، گفتند: سپس چه کسی؟ فرمود: «مؤمن فی شعب من الشعب یتقی الله

همراه با آیات جهاد // 29

ویدع الناس من شره» (مؤمنی که در دره‌ای از دره‌ها از الله [تعالی] تقوا پیشه می‌کند و مردم از شر او در امان می‌مانند) [بخاری (بخارایی)] شخص دوم کسی است که با نفسش جهاد می‌کند، ولی کلمه‌ی جهاد فقط برای نفر اول بیان شده است.

بر خلاف پندار بعضی جهاد با نفس جهاد اکبر نمی‌باشد. توصیف جنگ با کافران به جهاد

اصغر و جهاد با نفس به جهاد
اکبر، سخن اشتباهی است که
دلیلی برای آن از قرآن و سنت
وجود ندارد. همچنین کسی که با
نفسش جهاد نماید تا آن که بر آن
غلبه پیدا کند به سوی انجام اوامر
الله وَعَلَيْكُمْ شتافته است، ولی کسی که
با کافران جنگ ننماید، با نفسش
برای انجام اوامر الله تعالی جهاد

همراه با آیات جهاد//31

نموده است. متوسل شدن به جهاد
نفس از حيله‌هاى شيطانى مى‌باشد
که مسلمانان را از جهاد با
دشمنانشان باز مى‌دارد.

جهاد با نفس انواع زيادى
دارد و مهمترين آنها بدین شرح
مى‌باشد: جهاد بنده با نفسش برای
اخلاص داشتن در عبودیت الله
سبحانه و بیزاری از شرک و اهل
آن. شکی وجود ندارد که
مجاهدی که در میدان جنگ جهاد

32// همراه با آیات جهاد

می‌نماید، اگر در عبودیت الله تعالی اخلاص نداشته باشد... از جهاد خود فلی‌دهای نمی‌برد. بنابراین گفته نمی‌شود: جهاد با نفس، جهاد اکبر است و جهاد با کافران جهاد اکبر نمی‌باشد، بلکه از کسی که لیب‌ن را می‌گوید، سوال نمی‌شود: منظورت از جهاد با نفس چه می‌باشد؟ آیا

همراه با آیات جهاد//33

آن جهاد برای محقق شدن توحید است یا می‌خواهی آن را پاک گردانی و با انجام ذکر و نوافل آن را تزکیه دهی؟ شکی وجود ندارد که در حالت اول، جهاد با نفس همان جهاد اکبر است، ولی شایسته است تا گفته شود: جهاد با نفس برای تحقق یافتن توحید بزرگتر از دیگر جهادها می‌باشد. یا اگر منظورت حالت دوم می‌باشد، شکی وجود ندارد که جهاد

با کافران از آن بزرگتر و برتر
است. همچنین حدیثی که روایت
شده است: «رجعنا من الجهاد
الأصغر إلى الجهاد الأكبر» (از
جهاد اصغر به جهاد اکبر
بازگشتیم) حدیثی است که سند
آن ضعیف می‌باشد و قابل استناد

نیست...»^(۱).

فصل دوم: حکم جهاد

در قبل گذشت که برای جهاد دو معنا وجود دارد و بر اساس این تفاوت، حکم تغییر پیدا می‌کند:

- اگر به معنای عام آن باشد، برای هر مسلمان فرض

---

(1) بتصرف من کتاب اهمیت الجهاد للعلیانی

عین^۱ می‌باشد، زید را مسلمان در هر لحظه‌ای از لحظات زندگی بلید با نفس، شیطان، دشمنان و هوای خود جهاد نماید. لاین امر از لاین سخن الله تعالی فهمیده می‌شود:

﴿وَجَاهِدُوا فِي اللَّهِ حَقَّ جِهَادِهِ...﴾

---

¹ - فرض عین به معنای آن است که بر هر

کسی واجب است. (مترجم)

همراه با آیات جهاد//37

[الحج: 78] (در راه الله، به اندازه-
ی حق جهادش، جهاد نمایید! ...)،
ابن قیم رحمه الله گفته است: «حق
این است که جنس جهاد، فرض
عین است و لیدن گاهی با قلب
صورت می‌گیرد و گاهی با زبان و
گاهی با مال و گاهی با دست،
پس بر هر مسلمانی واجب است
تا به یکی از این انواع جهاد، جهاد

نماید»^(۱).

- اما حکم آن در جایی که
معنای خاص است، به دو نوع
تقسیم می‌شود:

نوع اول: جهاد طلب: این
حالتی است که از کافران در
سرزمین خودشان خواسته می‌شود

---

(1) زاد المعاد (2/65).

همراه با آیات جهاد // 39

تا اسلام را بپذیرند و در صورتی که نسبت به حکم اسلام فروتن نشوند، با آنها جنگ صورت می‌گیرد. لاین جهاد فرض کفلیه در بین مسلمانان است و اگر گروهی بتوانند بدون کمک دیگران آن را انجام دهند، لازم نیست تا همگی در آن شرکت کنند و گناهی برای شرکت نکنندگان در آن وجود ندارد.

دلیل واجب بودن آن لاین

سخن الله تعالى می باشد: ﴿فَإِذَا
انْسَلَخَ الْأَشْهُرَ الْحُرْمَ فَاقتُلُوا
الْمُشْرِكِينَ حَيْثُ وَجَدْتُمُوهُمْ
وَخُذُوهُمْ وَأَحْصُرُوهُمْ وَأَقْعُدُوا لَهُمْ
كُلَّ مَرْصَدٍ فَإِنْ تَابُوا وَأَقَامُوا
الصَّلَاةَ وَآتَوُا الزَّكَاةَ فَخَلُّوا سَبِيلَهُمْ
إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ﴾ [التوبة: 5]
(وقتی می ماه های حرام تمام شد،
مشرکان را در هر جایی که آنها را

همراه با آیات جهاد // 41

یافتید، بکشید و آنها را بگیرید و
به بند بکشید و در هر کمین گاهی
در [انتظار] آنها بنشینید و اگر توبه
نمودند و نماز برپا داشتند و زکات
دادند، راه را برای آنها باز
بگذارید. همانا الله بس یار آمرزنده
و دائماً رحمت کننده می باشد،
همچنین می فرماید: ﴿وَقَاتِلُوا
الْمُشْرِكِينَ كَافَّةً كَمَا يُقَاتِلُونَكُمْ
كَافَّةً﴾ [التوبة: 36] (و با تمامی
مشرکان وارد جنگ شوید، همان

گونه که همگی با شما وارد جنگ
می‌شوند)، همچنان می‌فرماید:
﴿انْفِرُوا خِفَافًا وَثِقَالًا وَجَاهِدُوا
بِأَمْوَالِكُمْ وَأَنْفُسِكُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ﴾
[التوبة: 41] (در حالت سبکبالی و
سنگینی برای جهاد بیرون بروید و
با مالها و جانهایتان در راه الله
جهاد نمایید!)، همچنان می‌فرماید:
﴿إِنَّا تَنْفِرُوا يُعَذِّبُكُمْ عَذَابًا أَلِيمًا

همراه با آیات جهاد // 43

وَيَسْتَبْدِلُ قَوْمًا غَيْرَكُمْ ﴿التوبة﴾ [التوبة]:
[39] (اگر برای جهاد بیدرون نروید،
[الله تعالی] شما را به عذاب
دردناکی عذاب می‌نماید و قومی
دیگر را جایگزین شما می‌کند،
همچنین می‌فرماید: ﴿وَقَاتِلُوهُمْ
حَتَّىٰ لَا تَكُونَ فِتْنَةٌ وَيَكُونَ الدِّينُ
لِلَّهِ﴾ [البقرة: 193] (و با آنها وارد
جنگ شوید تا فتنه‌ای وجود
نداشته باشد و تمامی دین برای الله
باشد)، به غیر از این آیات، آیات

دیگری وجود دارد که دلیلی بر
واجب بودن جهاد از نوع طلب آن
هستند.

اما دلیلی که آن فرض عین
نمی‌باشد و فقط فرض کفلیه می‌باشد -
باشد، این سخن الله تعالی است که
می‌فرماید: ﴿وَمَا كَانَ الْمُؤْمِنُونَ
لِيَنْفِرُوا كَافَّةً فَلَوْلَا نَفَرَ مِنْ كُلِّ فِرْقَةٍ
مِنْهُمْ طَائِفَةٌ لِيَتَفَقَّهُوا فِي الدِّينِ

همراه با آیات جهاد // 45

وَلِيُنذِرُوا قَوْمَهُمْ إِذَا رَجَعُوا إِلَيْهِمْ
لَعَلَّهُمْ يَحْذَرُونَ ﴿التوبة: 122﴾ (و

برای مؤمنان این گونه نمی باشد که
همگی برای جهاد بیرون روند،
بلکه از هر قومی اشخاصی باقی
بمانند تا دیدن شناس (فقیه) شوند، و
قومشان را وقتی برگشتند، [از
عذاب الله تعالی] بترسانند تا امید
به آن که [از پلیدیها] خودداری
کنند). می فرماید: ﴿وَمَا كَانَ
الْمُؤْمِنُونَ لِيَنفِرُوا كَآفَّةً﴾ (و بر

مؤمنان نیست که همگی برای جهاد بیدار شوند (دلیل بر این است که بیدار شدن برای جهاد برای همه مؤمنان نمی‌باشد، و این وقتی است که خانواده و اموال هلاک می‌شوند و نفقه دادن در دین ترک می‌شود و مانند این موارد. همچنان از این سخن الله تعالی: ﴿فَلَوْلَا نَفَرَ مِن كُلِّ فِرْقَةٍ

همراه با آیات جهاد // 47

مِنْهُمْ طَائِفَةٌ ﴿۱﴾ برداشت می شود که از هر مجموعه ای گروهی علم بیاموزند و آن را حفظ کنند تا ملی می هدایت قومشان شوند یا فهم دین را به آن گروهی که برای جهاد خارج شده اند بیاموزند و هر دو معنا بر یک امر دلالت دارند.

همچنین الله تعالی می فرماید:

﴿لَا يَسْتَوِي الْقَاعِدُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ غَيْرُ أُولِي الضَّرَرِ وَالْمُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ فَضَّلَ

اللَّهُ الْمُجَاهِدِينَ بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ
عَلَى الْقَاعِدِينَ دَرَجَةً وَكُلًّا وَعَدَ
اللَّهُ الْحُسْنَى وَفَضَّلَ اللَّهُ
الْمُجَاهِدِينَ عَلَى الْقَاعِدِينَ أَجْرًا
عَظِيمًا ﴿النساء: 95﴾ (افرادی از
مؤمنان که [در خانه‌هایشان]
نشسته‌اند و برای جهاد ننمودن
عذری ندارند با کسانی که در راه
الله [تعالی] با اموال و

همراه با آیات جهاد // 49

جانهایشان جهاد می‌کنند، یکسان نیستند. الله [متعال] مجاهدانی که با مالها و جانهایشان جهاد می‌کنند را با درجات زیاد بر نشستگان [از جهاد] برتری داده است و به همه‌ی آنها وعده‌ی نیک داده است و الله [تعالی] با اجری بزرگ مجاهدان را بر نشستگان برتری داده است). دلیل در لیدن آیه لیدن است که الله تعالی به هر دو گروه وعده‌ی نیک داده است و اگر

50// همراه با آیات جهاد

چنین جهادی فرض عین بود، به
نشستگان و بازماندگان از جهاد،
و عده‌ی نیک داده نمی‌شد.

دلیل دیگری که برای این
امر وجود دارد: سیره‌ی رسول
الله ﷺ است، عده‌ای برای جنگ
بیرون می‌رفتند و عده‌ای باقی
می‌ماندند و در تمامی جنگها
همه‌ی اصحاب حاضر نمی‌شدند،

همراه با آیات جهاد // 51

بلکه بیشتر آنها برای جهاد خارج
می شدند و بقیه باقی می ماند.

نوع دوم: جهاد دفاع: به
اجماع مسلمانان چنین جهادی بر
هر مسلمانی فرض عین می باشد.
اگر که افران به سرزمینی از
سرزمین های اسلامی هجوم
بیاورند، بر هر شخص توانایی
واجب است که در برابر آنها از
سرزمین اسلامی دفاع کند و
جلوی دشمنی آنها را بگیرد. الله

تعالیٰ می فرماید: ﴿وَقَاتِلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ الَّذِينَ يُقَاتِلُونَكُمْ﴾
[التوبة: 190] (در راه الله با کسانی که با شما می جنگند، بجنگید!)،
همچنین می فرماید: ﴿وَمَا لَكُمْ لَأَنْ تُقَاتِلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَالْمُسْتَضْعَفِينَ مِنَ الرِّجَالِ وَالنِّسَاءِ وَالْوِلْدَانِ الَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا أَخْرِجْنَا مِنْ هَذِهِ الْقَرْيَةِ الظَّالِمِ

همراه با آیات جهاد // 53

أَهْلَهَا ﴿[النساء: 75] (و شما را چه شده است که در راه الله نمی - جنگید؟ مستضعفانی از مردان، زنان و کودکان وجود دارند که می گویند: پروردگار ما! ما را از سرزمینی که اهل آن ظالم می - باشند، خارج نما!).

جهاد در حالت‌های زیر نیز

فرض عین می‌شود:

الف - نفیر عام و نفیر

خاص: وقتی است که امام، جنگ

با دشمن را فرض عین قرار می -
دهد و در آن وقت است که بر هر
کسی از اهل آن سرزمین که توانی
دارد، واجب است تا جنگ نماید،
الله تعالی می فرماید: ﴿يَا أَيُّهَا
الَّذِينَ آمَنُوا مَا لَكُمْ إِذَا قِيلَ لَكُمْ
انفِرُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَتَأْتَلْتُمْ إِلَى
الْأَرْضِ أَرْضَيْتُمْ بِالْحَيَاةِ الدُّنْيَا مِنْ
الْآخِرَةِ فَمَا مَتَاعُ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا فِي

همراه با آیات جهاد // 55

الْآخِرَةَ إِلَّا قَلِيلًا ﴿التوبة: 38﴾ (ای

کسانی که ایمان آورده‌اید! شما را

چه شده است که وقتی گفته می‌-

شود برای جهاد در راه الله [تعالی]

بیرون روید، بر روی زمین سنگین

می‌شوید؟ آیا به زندگی پست

دنیاوی در برابر آخرت راضی

شده‌اید؟ کالای زندگی پست

دنیاوی در برابر آخرت بسیار

کوچک می‌باشد). همچنان ابن

عباس رضی الله عنهما از پیامبر ﷺ

آورده است که در روز فتح مکه
فرمود: «لا هجرة بعد الفتح ولكن
جهاد ونية، وإذا استنفرتم فانفروا»
(هجرتی بعد از فتح [مکه، از مکه
به مدینه] وجود ندارد، ولی جهاد
و نیت وجود دارد و اگر از شما
خواسته شد تا برای جهاد بیرون

همراه با آیات جهاد // 57

روید، این کار را انجام دهید»^(۱).

حافظ ابن حجر گفته است:

«در لیب ن [حدیث،] واجب بودن

جهاد در هنگامی که امام آن را

فرض عین قرار می‌دهد، به اثبات

رسیده است»^(۲).

کاسانی گفته است: «اگر

اعلان جنگ همگانی باشد و

---

(1) رواه البخاری.

(2) فتح الباری (6/39).

دستور بر این باشد که همگی در آن شرکت کنند. آن برای هر کسی فرض عین می‌شود، درست به مانند نماز و روزه»^(۱).

ب- وقتی لشکر اسلام و لشکر کفر در جلوی یکدیگر صف

---

(1) بدائع الصنائع (9/4301).

همراه با آیات جهاد // 59

بکشند، فرار برای مسلمان حرام است و بلکه آن از گناهان کبیره می باشد. الله تعالی می فرماید: ﴿يَا

أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا لَقِيتُمُ الَّذِينَ كَفَرُوا زَحَفًا فَلَا تُولُوهُمُ الْأُدْبَارَ *

وَمَنْ يُولُوهُمْ يَوْمَئِذٍ دَبَّرَهُ إِلَّا مُتَحَرِّفًا

لِقِتَالٍ أَوْ مُتَحِيِّزًا إِلَىٰ فِتْنَةٍ فَقَدْ بَاءَ

بِغَضَبٍ مِنَ اللَّهِ وَمَأْوَاهُ جَهَنَّمُ

وَبِئْسَ الْمَصِيرُ ﴿[الأنفال: 15] -

[16] (ای کسانی که ایمان آورده -

پس بد! اگر با لشکر کافران روبرو

شدید، پشت ننماید و فرار نکنید!
* و هر کس به آنها در آن روز
پشت ننماید، دچار خشم الله
[تعالی] می‌گردد و جایگاه او
جهنم است و بد بازگشتگاهی
می‌باشد، مگر آن که کسی [پشت
کردن او] برای نبردی تازه و یا
ملحق شدن به گروهی [دیگر]
باشد). همچنان رسول الله ﷺ

همراه با آیات جهاد//61

فرموده است: «اجتنبوا السبع الموبقات» (از هفت هلاک کننده، خودداری کنید!). گفتند: ای رسول الله! آنها کدام هستند؟ فرمود: «الشرك بالله، والسحر..... والتولى يوم الزحف» (شرك به الله [تعالی] و جادو و دعا نویسی و ... و پشت کردن به دشمن در هنگام جنگ)^(۱).

---

(1) رواه البخاری و مسلم.

در این آیه به دو گروه
اجازه داده شده است تا به دشمن
پشت کنند:

گروه اول: «التحرف»: آن
وقتی است که مجاهد، برای فریب
دشمن از جای خود حرکت می-
کند. بدین شکل که به او پشت
می‌نماید تا دشمن بیندارد که او
فرار می‌کند و در زمان مناسب به

همراه با آیات جهاد // 63

او حمله‌ور می‌شود.

دوم: «التحيز إلى فئة»، آن

وقتی است که مجاهد می‌داند که

توانایی جنگ با دشمن را ندارد و

این گاهی به علت تعداد زیاد آنها

و گاهی به علت قدرت آنها می‌-

باشد و در نتیجه به گروهی از

مجاهدان لشکر مسلمانان می‌-

پیوندد تا آنها را یاری دهد و

فاصله‌ی بین آنها گاهی کم می‌-

باشد و گاهی زیاد.

حالت سومی را من خودم
استثنا قرار داده‌ام: آن در آیه‌ی
مصابره‌ی باشد که الله تعالی
می‌فرماید: ﴿يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ حَرِّضِ
الْمُؤْمِنِينَ عَلَى الْقِتَالِ إِنْ يَكُنْ مِنْكُمْ
عَشْرُونَ صَابِرُونَ يَغْلِبُوا مِائَتِينَ
وَإِنْ يَكُنْ مِنْكُمْ مِئَةٌ يَغْلِبُوا أَلْفًا مِنْ
الَّذِينَ كَفَرُوا بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ لَا يَفْقَهُونَ
* الْآنَ خَفَّفَ اللَّهُ عَنْكُمْ وَعَلِمَ أَنَّ

همراه با آیات جهاد // 65

فِيكُمْ ضَعْفًا فَإِنْ يَكُنْ مِنْكُمْ مِئَةٌ
صَابِرَةٌ يَغْلِبُوا مِائَتَيْنِ وَإِنْ يَكُنْ
مِنْكُمْ أَلْفٌ يَغْلِبُوا أَلْفَيْنِ بِإِذْنِ اللَّهِ
وَاللَّهُ مَعَ الصَّابِرِينَ ﴿[الأنفال: 65]

- [66] (ای پیدامبر! مؤمنان را به
جنگ تشویق کن! اگر شما بیست
نفر صبور باشید، بر دویست نفر
غلبه می‌کنید و اگر صد نفر باشید
بر هزار نفر از افران غلبه می‌کنید،
زیرا آنها فهم ندارند * [طی] حالا
الله [تعالی] بار را از دوشتان

66// همراه با آیات جهاد

برداشت و دانست که در بین شما
ضعف وجود دارد و اگر صد نفر
صبور باشد بر دویست نفر غلبه
می‌کنید و اگر هزار نفر باشد بر
دوهزار نفر به اذن الله [متعال] غلبه
می‌کنید و الله همراه صبر کنندگان
است)، به این معنا که اگر افراد
دشمن از روی تعدادشان خیلی
بیشتر از مجاهدان باشد، آنها می-

همراه با آیات جهاد // 67

توانند عقب نشینی کنند یا فرار
نماید. بعضی از علماء این را در
حالتی می‌دانند که تعداد مجاهدان
از دوازده هزار نفر کمتر باشد،
زیرا پیدامبر صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فرموده است: «وَلَنْ
يَغْلِبَ اثْنَا عَشَرَ أَلْفًا مِنْ قَلَّةٍ»^(۱) (و
دوازده هزار نفر از روی تعداد

---

(1) رواه الترمذی وأبو داود وابن ماجه
وأحمد والحاكم وصححه.

کمشان هرگز غلبه نمی‌کنند)^۱.

گروهی دیگر از اهل علم
این گونه می‌گویند: که این آیه

---

^۱ - این احتمالاً در جنگ خاصی بوده است،
زیرا جنگهای زیادی در صدر اسلام بوده
است که تعداد مجاهدان کمتر از دوازده هزار
نفر بوده است، ولی در آن جنگها پیروز
شده‌اند. (مترجم)

همراه با آیات جهاد // 69

استثنائی برای حرام بودن پشت نمودن نمی باشد، بلکه در هر حالتی حرام است که مجاهدان از دست دشمنشان وقتی با آنها روبرو می شود، فرار کنند. زیرا الله تعالی می فرماید: ﴿وَمَنْ يُؤَلِّهِمْ يَوْمَئِذٍ دُبُرَهُ إِلَّا مُتَحَرِّفًا لِقِتَالٍ أَوْ مُتَحِيِّزًا إِلَيْ فِتْنَةٍ فَقَدْ بَاءَ بِغَضَبٍ مِنَ اللَّهِ...﴾ (و هر کس به آنها در آن روز پشت نماید، دچار خشم الله [تعالی] می گردد، مگر آن که کسی

[پشت کردن او] برای نبردی تازه
و یا ملحق شدن به گروهی [دیگر]
باشد)، همچنان در حدیث آمده
است: «اجتنبوا السبع الموبقات
...» (از هفت هلاک کننده
خودداری کنید! ...). می گویند: اگر
تعداد دشمنان آنقدر زیاد بود که
مجاهدان توانایی مقابله با آنان را
نداشته باشند، برای آنها دو امر

همراه با آیات جهاد // 71

مجاز می باشد: یا به گروهی دیگر
ملحق شوند و یا آن که محل
جنگ را عوض کنند به این معنا
که به مکانی دیگر بروند که امکان
پلی داری آنها در آن وجود دارد.
در این باره اختلاف نظر شبه لفظی
وجود دارد. والله أعلم.

ج- در حالتی دیگر جهاد
فرض عین می شود که مسلمانانی
نزد کافران اسیر باشند و بقیه بلید
جهاد نمایند تا آن مسلمانان را

آزاد کنید. الله تعالى می فرماید:

﴿وَمَا لَكُمْ لَأْتَقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ

وَالْمُسْتَضْعَفِينَ مِنَ الرِّجَالِ وَالنِّسَاءِ

وَالْوِلْدَانَ الَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا

أَخْرِجْنَا مِنْ هَذِهِ الْقَرْيَةِ الظَّالِمِ أَهْلُهَا

...﴾ [النساء: 75] (و شما را چه

شده است که در راه الله جنگ

نمی کنید و این در حالی است که

مستضعفانی از مردان، زنان و

همراه با آیات جهاد // 73

کودان وجود دارند که می گویند:
پروردگار ما! ما را از این
سرزمینی که اهل آن ظالم می-
باشند، خارج نما! (...).

کسانی که برای جهاد
نمودن عذر دارند:

برای جهاد نمودن گروهی
از مردم عذر دارند و آنها در قرآن
بدین شرح می باشند:

1- ناتوانان. 2- بیماران.

3- کسانی که چیزی ندارند تا آن

را انفاق کنند. الله تعالى می فرماید:

﴿لَيْسَ عَلَى الضُّعَفَاءِ وَلَا عَلَى
الْمَرْضَى وَلَا عَلَى الَّذِينَ لَا يَجِدُونَ
مَا يَنْفِقُونَ حَرَجٌ إِذَا نَصَحُوا لِلَّهِ
وَرَسُولِهِ مَا عَلَى الْمُحْسِنِينَ مِنْ
سَبِيلٍ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ * وَلَا عَلَى
الَّذِينَ إِذَا مَا اتَّوَكَّلْتَ عَلَيْهِمْ قُلْتَ لَا
أَجِدُ مَا أَحْمِلُكُمْ عَلَيْهِ تَوَلَّوْا
وَأَعْيُنُهُمْ تَفِيضُ مِنَ الدَّمْعِ حَزَنًا أَلَّا

همراه با آیات جهاد // 75

يَجِدُوا مَا يُنْفِقُونَ ﴿التوبة: 91 -
[92] (بر ناتوانان و بر بیماران و بر
کسانی که چیزی ندارند که آن را
انفاق نمایند، حرجی وجود ندارد
[که جهاد نمایند] اگر برای الله و
فرستاده‌اش خیر خواهی نمایند و
بر نیکوکاران [برای سرزنش آنها]
راهی وجود ندارد و الله بس یار
آمرزنده و دائماً رحمت کننده
است * و همچنین بر کسانی که
نزد تو می آیند تا آنها را [بر

سواری قرار دهی که به جهاد
بروند] و تو به آنها می‌گویی:
چیزی می‌بینم که شما را بر آن
سوار کنم و آنها بر می‌گردند و از
آنجا که چیزی نمی‌یابند تا اتفاق
نمایند، چشمان آنها از روی غم
سرشار از اشک می‌شود).

همچنین الله تعالی می‌فرماید:

﴿لَيْسَ عَلَى الْأَعْمَى حَرَجٌ وَلَا عَلَى

همراه با آیات جهاد // 77

الْأَعْرَجِ حَرْجٌ وَلَا عَلَى الْمَرِيضِ
حَرْجٌ ﴿﴾ [الفتح: 17] (بر کور
حرجی وجود ندارد [که جهاد
نماید] و همچنین بر شل حرجی
وجود ندارد و همچنین بر بیمار
حرجی وجود ندارد)، ابن کثیر در
تفسیرش درباره‌ی دو آیه‌ی
سوره‌ی توبه گفته است: «اللَّهُ
تعالی در آن عذر کسانی را بیان
می‌فرماید که می‌توانند به جنگ
نروند و آنها بدین شرح می‌باشد:

1- در شخص لیه رادی

وجود دارد که جدایی از آن امکان

ندارد و به دلیل وجود آن لیه راد

نمی تواند در جهاد شرکت کند و از

آنها موارد کوری و شلی و مانند

اینها می باشد و به همین دلیل به

آن دو شروع نموده است.

2- از آنها: مشکلی در بدن

شخص ایجاد شود که او را به

همراه با آیات جهاد // 79

طور موقت از جنگی در راه الله
تعالی ناتوان سازد، مانند بعضی
بیماری‌ها.

3- یا به سبب فقر مسلمان

چیزی نیابد که خود را برای
جنگ آماده کند. بر چنین افرادی
حرجی وجود ندارد که از جهاد
بازایستند ولی بلید در حالی که
جهاد نمی‌کنند [برای دیدن الله
تعالی] خیرخواهی نمایند و بلید
مردم را از جهاد بترسانند و آنها را

از آن بازدارند».

برای چندین افرادی که عذر دارند، اجری برابر کسانی که جهاد می‌نمایند، وجود دارد و این وقتی است که در برابر الله تعالی راستگو باشند و این که مشخص باشد که اگر آنها عذر نداشتند، در جهاد شرکت می‌کردند و به همین دلیل آنان به علت جهاد نمودن غمگین

همراه با آیات جهاد // 81

شوند.

اما اجری که برای آنها
وجود دارد در این سخن الله تعالی
مشخص می‌گردد: ﴿لَا يَسْتَوِي
الْقَاعِدُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ غَيْرُ أُولِي
الضَّرِّ وَالْمُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ
بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ﴾ (افرادی از
مؤمنان که [در خانه‌هایشان]
نشسته‌اند و برای جهاد نمودن
عذری ندارند با کسانی که در راه
الله [تعالی] با اموال و

جانهایشان جهاد نمی‌کنند، یکسان نیستند). در اینجا کسانی که از روی عذر داشتن جهاد نمی‌کنند را از کسانی که بدون عذر جهاد نمی‌کنند، جدا کرده است و آنها را به مجاهدان ملحق نموده است و این دلیل بر این امر می‌باشد. همچنین در صحیح مسلم از جابر رضی الله عنه آمده است: ما با پیامبر صلی الله علیه و آله

همراه با آیات جهاد // 83

در غزوه‌ی تبوک بودیم و فرمود:
«إِن بِالْمَدِينَةِ لُرَجَالًا مَا سَرْتُمْ
مَسِيرًا، وَلَا قَطَعْتُمْ وَادِيًا إِلَّا كَانُوا
مَعَكُمْ حِسْبَهُم الْعَذْرُ» (در مدینه
مردانی وجود دارند که مسیری را
که شمار طی کردید آنها نیز طی
کردند و از دره‌ای رد نشدید مگر
آن که آنها همراه شما بودند، [وطی]
عذر آنها را از جهاد باز داشته
است). دلیلی دیگری وجود دارد
که بخاری (بخارایی) و مسلم آن را

از البراء بن عازب رضی الله عنه آورده‌اند:
«وقتی نازل شد که ﴿لَا يَسْتَوِي
الْقَاعِدُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ﴾
(نشستگانی از مؤمنان یکسان
نیستند با...) رسول الله صلی الله علیه و آله زید را
خواند و او با کتفی آمد تا بر آن
بنویسد و ابن ام مکتوم [که کور
بود] از ضرر خودش شکایت نمود
و در این هنگام بود که نازل شد:

همراه با آیات جهاد // 85

﴿لَا يَسْتَوِي الْقَاعِدُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ

غَيْرِ أُولِي الضَّرَرِ﴾ (یکسان نیستند

مؤمنانی که بدون عذر از جهاد باز

مانده‌اند)». قرطبی رحمه الله گفته

است: «این حکم می‌کند که کسی

که دارای عذر است به او اجر

مجاهد داده می‌شود. گفته شده

است: احتمال دارد که اجر آنها

یکسان باشد و بخشش الله تعالی

به آنان زیاد باشد و ثواب او

فضیلت است و نه استحقاق و او

به نیت صادق ثوابی را می‌دهد که
برای انجام آن کار آن ثواب را
نمی‌دهد. همچنین گفته شده است:
اجر او را بدون کم کردن به او
می‌دهد و به مجاهد فضیلت
بیشتری می‌دهد، چون مستقیماً
درگیر است، والله أعلم».

اما باید توجه داشت فقط در
صورتی به آنها اجر داده می‌شود

همراه با آیات جهاد // 87

که برای الله و فرستاده‌اش
خیرخواهی کنند: به این معنا که
جهاد نمودن آنها به سبب عذر
آنها را خوشحال نکند که از جنگ
نجات یافته‌اند، بلکه بلی دینی در
آنها بدین شکل وجود داشته باشد
که اگر عذر آنها بر طرف شود، از
جهاد خودداری نکنند و لحظه‌ای
سستی ننموده و درنگ ننمایند. الله
تعالی می‌فرماید: ﴿لَيْسَ عَلَى
الضُّعْفَاءِ وَلَا عَلَى الْمَرْضَى وَلَا عَلَى

الَّذِينَ لَا يَجِدُونَ مَا يَنْفِقُونَ حَرَجٌ
إِذَا نَصَحُوا لِلَّهِ وَرَسُولِهِ مَا عَلَى
الْمُحْسِنِينَ مِنْ سَبِيلٍ وَاللَّهُ غَفُورٌ
رَحِيمٌ ﴿١٠٦﴾ (بر ناتوانان و بر بیماران و
بر کسانی که چیزی ندارند که آن
را انفاق نمایند، حرجی وجود
ندارد [که جهاد نمایند] اگر برای
الله و فرستاده‌اش خیر خواهی
نمایند و بر نیکوکاران [برای

همراه با آیات جهاد // 89

سرزنش آنها] راهی وجود ندارد و
الله بسیار آمرزنده و دائماً رحمت
کننده است). الله تعالی آن
خیرخواهان را به گریه کنندگانی
معرفی نموده است که از رسول
الله ﷺ می‌خواهند تا به آنها مرکبی
دهد که توسط آن به توانند مسیر
رسیدن به جهاد با دشمنان را
پیمایند. همچنین برای آنها عذر
آورده است که چیزی نمی‌یابند تا
توسط آن مسیر تا میدان جنگ را

بیمایند و در نتیجه آنها به گریه افتاده و غمگین می‌شوند: ﴿وَلَا عَلَى الَّذِينَ إِذَا مَا أَتَوْكَ لِتَحْمِلَهُمْ قُلْتَ لَا أَجِدُ مَا أَحْمِلُكُمْ عَلَيْهِ تَوَلَّوْا وَأَعْيُنُهُمْ تَفِيضُ مِنَ الدَّمْعِ حَزَنًا أَلَّا يَجِدُوا مَا يُنْفِقُونَ﴾ [التوبة: 92] (و همچنین بر کسانی که نزد تو می‌آیند تا آنها را [بر سواری قرار دهی که به جهاد بروند] و توبه

همراه با آیات جهاد// 91

آنها می‌گویی: چیه زنی نمی‌دیده باشم که
شما را بر آن سوار کنم و آنها بر
می‌گردند و از آنجا که چیه زنی
نمی‌یابند تا انفاق نمایند، چشمان
آنها از روی غم سرشار از اشک
می‌شود).

الله تعالی عذر آنها را قبول
نمود و این در حالی است که آنها
شهادت، اعتلای کلمه‌ی الله و قبول
شدن توسط الله تعالی را دوست
دارند و با وجود عذر دوست

داشتند تا جهاد نمایند و آنجاست که الله تعالی می فرماید: ﴿انْفِرُوا خِفَافًا وَثِقَالًا﴾ [التوبة: 41] (سبکبار و سنگین برای جهاد بیرون بروید!)، این همان عملی است که عمرو بن جموح در حالی که شدیداً شل بود در غزوه‌ی اُحُد انجام داد. وقتی مجاهدان خواستند بیرون بروند، فرزندانش به او

همراه با آیات جهاد// 93

اعتراض کردند و گفتند: برای او نزد الله تعالی عذر وجود دارد. او نزد رسول الله ﷺ رفت و گفت: فرزندانم می‌خواهند تا بدین شکل مرا [از جهاد] و بیرون آمدن همراه تو باز دارند، قسم به الله! امید دارم که با این شل بودنم در بهشت قدم بردارم. رسول الله ﷺ فرمود: «أما أنت فقد عذرک الله، فلا جهاد علیک» (ولی تو شخصی هستی که الله [تعالی] برای تو عذر آورده

است و جهادی بر تو واجب نمی-
باشد). همچنان به فرزندانش
فرمود: «ما علیکم ألا تمنعوه لعل
الله أن یرزقه الشهاده» (بر شما
نیست که او را از این امر منع
نمایید، چه بسا الله [متعال] شهادت
را نصیب او گرداند). او همراه آنها

همراه با آیات جهاد // 95

بیهوشی و رفتن در روز احد کشته شد^(۱).

فصل سوم: فضیلت‌های جهاد

در قرآن و سنت موارد بسیاری از فضایل جهاد آمده است و به ذکر آنچه که در کتاب الله تعالی از آنها آمده است، اکتفا

---

(1) السیرة النبویة (2/90). وقد رواه أحمد

199/5 وابن المبارک فی کتاب الجهاد

می‌کنیم:

1- تمامی حرکات مجاهد

از زمانی که از خانه‌اش خارج

می‌شود، برای او نوشته می‌شود [و

حسنة محسوب می‌شود]. الله تعالی

می‌فرماید: ﴿مَا كَانَ لِأَهْلِ الْمَدِينَةِ

وَمَنْ حَوْلَهُمْ مِنَ الْأَعْرَابِ أَنْ

يَتَخَلَّفُوا عَنْ رَسُولِ اللَّهِ وَلَا يَرْغَبُوا

بِأَنْفُسِهِمْ عَنْ نَفْسِهِ ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ لَا

يُصِيبُهُمْ ظَمَأٌ وَلَا نَصَبٌ وَلَا مَخْمَصَةٌ
فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلَا يَطُؤُونَ مَوْطِئًا
يَغِيظُ الْكُفَّارَ وَلَا يِنَالُونَ مِنْ عَدُوِّ
نِيْلًا إِلَّا كُتِبَ لَهُمْ بِهِ عَمَلٌ صَالِحٌ إِنَّ
اللَّهَ لَا يُضِيعُ أَجْرَ الْمُحْسِنِينَ * وَلَا
يَنْفِقُونَ نَفَقَةً صَغِيرَةً وَلَا كَبِيرَةً وَلَا
يَقْطَعُونَ وَأَدْيَا إِلَّا كُتِبَ لَهُمْ
لِيَجْزِيَهُمُ اللَّهُ أَحْسَنَ مَا كَانُوا
يَعْمَلُونَ ﴿التوبة: 120 - 121﴾

(برای اهل مدینه و بادیه نشینانی

که اطراف آن می باشند، شایسته

نیست که از پی مامبر الله جا بمانند و
جان خود را از جان او (پی مامبر ﷺ)
بیشتر دوست داشته باشند. لیدن
برای آن است که در راه الله
[تعالی] تشنگی، سختی و
گرسنگی به آنها نمی‌رسد و گامی
به جلو بر نمی‌دارند که توسط آن
کافران خشمگین شوند و به
دشمنی ه بیچ دستبردی نمی‌زنند،

همراه با آیات جهاد // 99

مگر آن که برای آنها عملی صالح نوشته می شود. همانا الله [تعالی] اجر نیکوکاران را ضایع نمی گردند، * همچنین هیچ خرجی نمی کنند، چه کم باشد و چه زیاد و هیچ سرزمینی را نمی پایند، مگر آن که برای آنها [در پرونده اعمال] نوشته می شود تا آن که الله [متعال] به آنان پاداشی بهتر از آنچه انجام می دادند را عطا نماید).

2- آن برتر از عبادات نافله

می باشد، الله تعالى می فرماید:

﴿أَجَعَلْتُمْ سِقَايَةَ الْحَاجِّ وَعِمَارَةَ

الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ كَمَنْ آمَنَ بِاللَّهِ

وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَجَاهَدَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ

لَا يَسْتَوُونَ عِنْدَ اللَّهِ وَاللَّهُ لَآ يَهْدِي

الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ * الَّذِينَ آمَنُوا

وَهَاجَرُوا وَجَاهَدُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ

بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ أَكْبَرُ دَرَجَةً

عِنْدَ اللَّهِ وَأُولَئِكَ هُمُ الْفَائِزُونَ *

همراه با آیات جهاد // 101

يَبَشِّرُهُمْ رَبُّهُم بِرَحْمَةٍ مِنْهُ وَرِضْوَانٍ
وَجَنَّاتٍ لَّهُمْ فِيهَا نَعِيمٌ مُّقِيمٌ *
خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا إِنَّ اللَّهَ عِنْدَهُ أَجْرٌ
عَظِيمٌ ﴿التوبة: 19 - 21﴾ (آية ۱۹)

آب دادن به حاجیان و آبادانی
مسجد الحرام را برابر با کسی قرار
می‌دهید که به الله [تعالی] و آخرت
ایمان دارد و در راه الله جهاد می‌کند -
نملید، [آنان] نزد الله [متعال] -
یکسان نیستند و الله قوم ستمگر را
هدایت نمی‌نماید * کسانی که

ایمان آوردند و هجرت نمودند و در راه الله جهاد نمودند دارای درجات بیشتری نزد الله [متعالم] می باشند و آنان همان کامیابان هستند * پروردگار آنها، آنان را به رحمتی از جانب خودش و رضایتمندی و باغهایی برای آنها که در آن نعمتهای دائمی وجود دارد، بشارت می دهد * در آن تا

همراه با آیات جهاد // 103

ابد جاویدان هستند. همانا که نزد
الله اجر بزرگی وجود دارد)، امام
ابن قیم رحمه الله گفته است: « الله
سبحانه و تعالی آگاه می سازد که
آبادانی مسجد الحرام - آبادانی
[شامل آبادانی مادی و معنوی
می باشد] مثل اعتکاف، طواف و
نماز که از آنها در قرآن به آبادانی
پیاد شده است - و کسانی که
حاجیان را آب می دهند، نزد او با
کسانی که اهل جهاد در راه الله

تعالی می‌باشند، یکسان نیستند و
با خبر می‌سازد که مؤمنان مجاهد
دارای درجات بزرگتری نزد او
می‌باشند و آنان همان کسانی
هستند که کامیاب شده‌اند و آنها
سزاوار بشارتی به رحمت،
رضایتمندی و بهشت‌ها می‌باشند.
همچنین یکی بودن مجاهدان و
کسانی که مسجد الحرام را با انواع

همراه با آیات جهاد // 105

عبادت آباد می‌کنند را نفی نموده است و البته که از چندین افرادی نیز ستایش نموده است، آنجا که می‌فرماید: ﴿إِنَّمَا يَعْمُرُ مَسَاجِدَ اللَّهِ مِنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَأَقَامَ الصَّلَاةَ وَآتَى الزَّكَاةَ وَلَمْ يَخْشَ إِلَّا اللَّهَ فَعَسَىٰ أُولَٰئِكَ أَنْ يَكُونُوا مِنَ الْمُهْتَدِينَ﴾ [التوبه: 18] (فقط مساجد الله را کسی آباد می‌کند که به الله و آخرت ایمان دارد و نماز برپا می‌دارد و زکات پرداخت

می‌کند و از کسی جز الله [تعالی] ترس از ابهت و عظمت ندارد و چه بسا که آنان از هدایت یافتگان باشند). این درباره‌ی کسانی است که مساجد را آباد می‌کنند، ولی با این وجود اهل جهاد دارای درجات رفیع‌تری نزد الله متعال

نسبت به آنها می‌باشند»^(۱).

3- با توجه به آیه‌ای که

بیدان شد، آن سببی برای کسب
رحمت الله تعالی می‌باشد.

4- با توجه به آیه‌ای که

بیدان شد، آن سببی برای کسب
رضایتمندی الله تعالی می‌باشد.

5- آن سبب کامیاب شدن

به منزلت شهادت است و لین در

---

(1) طریق الهجرة ص (623).

حالی است که الله تعالی شهیدان را در کنار پیدامبران قرار داده است.

الله تعالی می فرماید: ﴿وَمَنْ يُطِعِ اللَّهَ وَالرَّسُولَ فَأُولَئِكَ مَعَ الَّذِينَ أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ مِنَ النَّبِيِّينَ وَالصِّدِّيقِينَ وَالشُّهَدَاءِ وَالصَّالِحِينَ وَحَسُنَ أُولَئِكَ رَفِيقًا﴾ [النساء:

69] (و کسی که از الله [متعالم] و

رسول اطاعت کند، همراه کسانی

همراه با آیات جهاد // 109

خواهد بود که الله [تعالی] به آنان نعمت داده است، شامل پيامبران، صدیقان (بس — یار راستگویان)، شهیدان و صالحان و این چندین افرادی نیک همراهانی می باشند).

همچنین الله عَزَّ وَجَلَّ از منزلت شهیدانی که در نزدش می باشند، سخن به میان آورده است و می فرماید:

﴿وَلَا تَحْسَبَنَّ الَّذِينَ قُتِلُوا فِي سَبِيلِ
اللَّهِ أَمْوَاتًا بَلْ أَحْيَاءُ عِنْدَ رَبِّهِمْ
يُرْزَقُونَ * فَرِحِينَ بِمَا آتَاهُمُ اللَّهُ

مَنْ فَضَّلَهُ وَيَسْتَبْشِرُونَ بِالَّذِينَ لَمْ
يَلْحَقُوا بِهِمْ مِنْ خَلْفِهِمْ أَلَّا خَوْفٌ
عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ *
يَسْتَبْشِرُونَ بِنِعْمَةٍ مِنَ اللَّهِ وَفَضْلٍ
وَأَنَّ اللَّهَ لَا يُضِيعُ أَجْرَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿

[آل عمران: 169 - 171] (و)

هرگز مپندار که کسانی که در راه
الله کشته شده‌اند، مرده‌اند، بلکه
زنده می‌باشند و نزد پروردگارشان

همراه با آیات جهاد//111

روزی داده می‌شوند * از آن چه
الله [متعال] از فضلش به آنها داده
است، شاد می‌باشند و به کسانی
که به آنها بعد از آنها ملحق نشده-
اند، بشارت می‌دهند به این که
ترس و غمگینی برای آنها وجود
ندارد * به نعمت و فضلی از
جانب الله [تعالی] بشارت می‌دهند
و الله [متعال] اجر مؤمنان را ضایع
نمی‌گرداند).

6- رسیدن مجاهد به اجری

بزرگ، الله تعالی

می فرماید: ﴿فَلْيُقَاتِلْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ

الَّذِينَ يَشْرُونَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا بِالْآخِرَةِ

وَمَنْ يُقَاتِلْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَيُقْتَلْ أَوْ

يَغْلِبْ فَسَوْفَ نُؤْتِيهِ أَجْرًا عَظِيمًا﴾

[النساء: 74] (پس کسانی که

زندگی پست دنیوی را به آخرت

خرید ده‌اند در راه الله بجنگند و

کسی که در راه الله بجنگد و کشته

همراه با آیات جهاد // 113

شود یا غلبه نماید، به او اجر
بزرگی خواهدیم داد، همچنان
می فرماید: ﴿وَفَضَّلَ اللَّهُ
الْمُجَاهِدِينَ عَلَى الْقَاعِدِينَ أَجْرًا
عَظِيمًا * دَرَجَاتٍ مِنْهُ وَمَغْفِرَةً
وَرَحْمَةً﴾ [النساء: 95-96] (و الله
[تعالی] مجاهدان را بر نشستگان
[از جهاد] با اجری بزرگ فضیلت
داده است * [و همچنان] درجاتی
از جانب وی و آمرزش و رحمت
[برای آنها می باشد]).

7- آن سبب داخل شدن به

بهشت می شود. الله تعالى می -

فرماید: ﴿إِنَّ اللَّهَ اشْتَرَىٰ مِنْ

الْمُؤْمِنِينَ أَنْفُسَهُمْ وَأَمْوَالَهُمْ بِأَنْ

لَهُمُ الْجَنَّةُ يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ

فَيُقْتَلُونَ وَيُقْتَلُونَ وَعَدًّا عَلَيْهِ حَقًّا

فِي التَّوْرَةِ وَالْإِنْجِيلِ وَالْقُرْآنِ وَمَنْ

أَوْفَىٰ بِعَهْدِهِ مِنَ اللَّهِ فَاسْتَبْشِرُوا

بِيعْتِكُمُ الَّذِي بَايَعْتُمْ بِهِ وَذَلِكَ هُوَ

همراه با آیات جهاد // 115

الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿التوبة: 111﴾ (الله
[متعال] از مؤمنان جانها و
مالهایشان را می‌خرد [و] به ازای
آن برای آنها بهشت خواهد بود.
در راه الله می‌جنگند و می‌کشند و
کشته می‌شوند، [و] لیدین وعده‌ای
حق برای آنها در تورات و انجیل
و قرآن می‌باشد، و کسی که به
عهدی که با الله [تعالی] بسته است،
وفا کند، پس به او به تجارتی که
با وی (الله تعالی) انجام داده است،

بشارت دهید و آن کامیابی بزرگ
می باشد). همچنان می فرماید:

﴿الَّذِينَ آمَنُوا وَهَاجَرُوا وَجَاهَدُوا

فِي سَبِيلِ اللَّهِ بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ

أَعْظَمُ دَرَجَةً عِنْدَ اللَّهِ وَأَوْلَىٰكَ هُمْ

الْفَائِزُونَ * يُبَشِّرُهُمْ رَبُّهُمْ بِرَحْمَةٍ

مِنْهُ وَرِضْوَانٍ وَجَنَّاتٍ لَهُمْ فِيهَا

نَعِيمٌ مُّقِيمٌ * خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا إِنْ

اللَّهُ عِنْدَهُ أَجْرٌ عَظِيمٌ﴾ [التوبة: 20

همراه با آیات جهاد // 117

- [22] (کسانی که ایمان آوردند و هجرت نمودند و در راه الله با مالها و جانهایشان جهاد نمودند، دارای درجات بزرگتری نزد الله [تعالی] می باشند و آنان همان کامیابان هستند * پروردگار آنها به آنها بشارت رحمتی از جانب خودش و رضایتمندی و بهشت‌هایی که در آنها نعمتهای دائمی وجود دارد، را داده است)، همچنان می فرماید:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا هَلْ أَدُلُّكُمْ

عَلَىٰ تِجَارَةٍ تُنْجِيكُمْ مِنْ عَذَابِ أَلِيمٍ
* تُوْمِنُونَ بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ
وَتُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ بِأَمْوَالِكُمْ
وَأَنْفُسِكُمْ ذَلِكَ خَيْرٌ لَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ
تَعْلَمُونَ * يَغْفِرُ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ
وَيُدْخِلِكُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا
الْأَنْهَارُ وَمَسَاكِنَ طَيِّبَةً فِي جَنَّاتٍ
عَدْنٍ ذَلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ * وَأُخْرَى
تُحِبُّونَهَا نَصْرٌ مِنَ اللَّهِ وَفَتْحٌ قَرِيبٌ

همراه با آیات جهاد // 119

وَبَشِّرِ الْمُؤْمِنِينَ ﴿۱۰﴾ [الصف: 10 -

13] (ای کسانی که ایمان آورده-

اید، آید ما شما را به تجارتی آگاه

نسازم که شما را از عذاب دردناک

نجات دهد؟ * به الله و فرستاده-

اش ایمان بیاورید! و با جانها و

مالهایتان در راه الله [تعالی] جهاد

نمایید! این برای شما بهتر است،

اگر بدانید * [در نتیجه‌ی آن]

گناهان شما را برای شما می‌آمرزد

و شما را وارد باغهایی می‌نماید

که از زیر آن نهرها جاری است و
همچنین [برای شما] محل‌های
سکونت پاک در بهشت عدن
[خواهد بود]، لاین کامیابی بزرگ
می‌باشد * و دیگر چیزی که آن
را دوست می‌دارید: دیدن آری شدنی
از طرف الله [متعال] و پیروزی
نزدیک [برای شما می‌باشد] و به
مؤمنان بشارت بده!).

همراه با آیات جهاد // 121

8- آن سبب آمرزشی از طرف الله تعالی می باشد، همان گونه که در آیه های قبل که در سوره ی صف می باشد، آن را بیان داشتیم.

9- آن سبب نجات یافتن از عذاب دردناک می شود و دلیل آن همین آیه های سوره صف است که در کمی پیشتر بیان شد.

10- آن سبب رستگاری می باشد. الله تعالی می فرماید: ﴿يَا

أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَابْتَغُوا
إِلَيْهِ الْوَسِيلَةَ وَجَاهِدُوا فِي سَبِيلِهِ
لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿المائدة: 35﴾ (ای

کسانی که ایمان آورده‌اید! از الله
بترسید و تقوا پیشه کنید و به
سوی وی [با انواع عبادت] کسب
وسيله نمایید! باشد که رستگار
شوید).

11- آن سبب تحقق یافتن

همراه با آیات جهاد // 123

ایمان می شود. الله تعالی می -
فرماید: ﴿وَالَّذِينَ آمَنُوا وَهَاجَرُوا
وَجَاهَدُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَالَّذِينَ
آوُوا وَنَصَرُوا أُولَئِكَ هُمُ الْمُؤْمِنُونَ
حَقًّا لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَرِزْقٌ كَرِيمٌ﴾
[الأنفال: 74] (و کسانی که ایمان
آوردند و هجرت کردند و در راه
الله جهاد نمودند و کسانی که [به
آنها] پناه دادند و [آنها را] یاری
دادند، آنان همان مؤمنان حقیقی
می باشند. برای آنها آمرزش و

رزق گرامی خواهد بود).

12- آن سبب حفظ شدن

حق و قدرت یافتن آن و از بین

رفتن باطل می شود. الله تعالی

می فرماید: ﴿وَلَوْ لَا دَفَعُ اللَّهُ النَّاسَ

بَعْضَهُمْ بِبَعْضٍ لَهَدَمْتُمْ صَوَامِعُ

وَبِيعُ وِصَلَوَاتُ وِمَسَاجِدُ يُذَكَّرُ فِيهَا

اسْمُ اللَّهِ كَثِيرًا وَلَيَنْصُرَنَّ اللَّهُ مَنْ

يَنْصُرُهُ إِنَّ اللَّهَ لَقَوِيٌّ عَزِيزٌ﴾ [الحج:

همراه با آیات جهاد // 125

[40] (و اگر الله [تعالی] بعضی از مردم را با بعضی دیگر دفع ننماید، صومعه‌ها، کلیساها، کنیسه‌ها و مسجدهایی که در آنها نام الله [تعالی] بس یاری داده می‌شود، ویران می‌گشت و الله کسی که او را یاری دهد، مطمئناً یاری می‌نماید، الله بس یار قوی [و] بس یار باعزت است). همچنین می‌فرماید: ﴿وَلَوْ لَا دَفَعُ اللَّهُ النَّاسَ بَعْضَهُمْ بِبَعْضٍ لَفَسَدَتِ الْأَرْضُ وَلَكِنَّ اللَّهَ ذُو

فَضْلٌ عَلَى الْعَالَمِينَ ﴿البقرة: 251﴾
[251] (و اگر الله [متعال] بعضی
[از مردم] را با بعضی دیگر دفع
نمی نمود، زمین فاسد می گشت،
ولی الله [تعالی] دارای بخششی بر
جهانیان می باشد).

13- [جهاد باعث شفا یافتن

سینه های مؤمنان می گردد، الله
تعالی می فرماید: ﴿قَاتِلُوهُمْ يُعَذِّبُهُمْ

همراه با آیات جهاد // 127

اللَّهُ بِأَيْدِيكُمْ وَيُخِزَّهُمْ وَيُنصِّرْكُمْ
عَلَيْهِمْ وَيَشْفِ صُدُورَ قَوْمٍ مُّؤْمِنِينَ ﴿١٤﴾
[التوبه: 14] (با آنها بجنگید

[توسط آن] الله [تعالی] به دستان
شما آنها را عذاب می‌نماید و آنان
را خوار کرده و شما را بر آنان
پیروز می‌گرداند و سینه‌های قوم
مؤمن را شفا می‌دهد).

14- جهاد باعث از بین رفتن

انواع فتنه‌ها می‌باشد و بلید توجه
داشت که بزرگترین فتنه، شرک

می باشد و حداقل چیزی که نصیب
قوم مغلوب می شود این است که
آیندگان آنها که در سرزمین
اسلامی زندگی می کنند، موحد
می گردند و نتیجه اگر وارد جهنم
شوند، از آن روزی خارج خواهند
شد. الله تعالی می فرماید:
﴿وَقَاتِلُوهُمْ حَتَّى لَا تَكُونَ فِتْنَةً
وَيَكُونَ الدِّينُ لِلَّهِ ...﴾ [البقره:

همراه با آیات جهاد // 129

193] (و با آنها بجنگید تا فتنه‌ای باقی نماند و دین برای الله [متعال] باشد...). آیات دیگری نیز در این باره وجود دارد، مثل: آیه‌های 191 و 217 سوره‌ی بقره و آیه‌های 39 سوره‌ی انفال.

15- الله تعالی کسانی را که

در راهش جهاد می‌کنند را دوست می‌دارد. می‌فرماید: ﴿إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الَّذِينَ يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِهِ صَفًّا كَانَهُمْ بَيْنَ مَرْصُومٍ﴾ [الصف: 4] (الله

[متعال] کسانی را که صف کشیده
به مانند ساختمانی سربی [و بدون
نفوذ] در راهش جهاد می‌کنند را
دوست می‌دارد.¹

این تعدادی از فضایل جهاد
در قرآن بود و آنچه را که بیان

---

¹ - بند 13 تا 15 توسط مترجم اضافه شده
است.

همراه با آیات جهاد // 131

نمودیم، بیشتر از این می باشد. اما در سنت نیز احادیث بسیاری وجود دارد که به جهاد تشویق می کنند و فضیلت شهادت در راه الله تعالی را بیان می دارند و به نگهبانی در راه الله متعال ترغیب می کنند و خرج نمودن در این راه را با فضیلت معرفی می کنند.

آنچه درباره ی تشویق کردن به جهاد در راه الله در سنت آمده است:

1- ابوهریره رضی الله عنه گفته است:

از رسول الله صلی الله علیه و آله سوال شد: کدام عمل برتر^۱ است؟ فرمود: «ایمان

---

¹ - در زبان عربی تفضیل دادن به صورت کلی نمی‌باشد، مگر آن که قیدی بر آن دلالت کند و اگر گفته شد: برترین یا بهترین، ممکن است برای این امر استثنائاتی وجود داشته باشد. (مترجم)

همراه با آیات جهاد // 133

بِاللّٰهِ وَبِرَسُوْلِهِ» (ایمان به الله و فرستاده اش)، گفته شد: سپس کدام؟ فرمود: «الجهاد فی سبیل الله» (جهاد در راه الله)، گفته شد: سپس کدام؟ فرمود: «حج مبرور» (حجی که قبول شود). متفق علیه (۱).

2- ابوسعید خدری رضی الله عنه گفته

است: مردی نزد رسول الله صلی الله علیه و آله آمد

---

(1) رواه البخاری (26) و مسلم (83).

و گفت: کدام یک از مردم برتر
می‌باشند؟ فرمود: «مؤمن یجاهد
بنفسه وبماله فی سبیل الله تعالی»
(مؤمنی که با جان و مالش در راه
الله تعالی جهاد نماید). گفته شد:
سپس چه کسی؟ فرمود: «ثم
مؤمن فی شعب من الشعاب یعبد
الله ویدع الناس من شره» (سپس
مؤمنی که در دره‌ای از دره‌ها، الله

همراه با آیات جهاد// 135

[تعالی] را عبادت کند و مردم از شرّ او در امان باشند) متفق علیه
(۱).

3- ابوهریره رضی الله عنه گفته است:

گفته شد که ای رسول الله! چه چیزی معادل جهاد در راه الله می باشد؟ فرمود: «لا تستطیعونه»
(توانایی آن را ندارید) برای بار

---

(1) رواه البخاری (2786) ومسلم

دوم و یا سوم [لین سوال] تکرار شد. او فرمود: «لا تستطیعونه» (توانایی آن را نداری د). سپس فرمود: «مثل المجاهد فی سبیل الله کمثل الصائم القائم القانت بآیات الله، لا یفتر من صلاة ولا صیام حتی یرجع المجاهد فی سبیل الله» (برابر مجاهد در راه الله، کسی است که [دائماً] در روزه و نماز و

همراه با آیات جهاد// 137

فرمانبرداری از آیات الله [متعال] باشد و از نماز و روزه خسته نشود، [ولین عمل او تا زمانی ادامه داشته باشد که] مجاهد در راه الله [تعالی از جهاد خود] بازگردد) متفق علیه^(۱).

4- ابوهریره رضی الله عنه آورده است

که رسول الله صلی الله علیه و آله فرمود: «إِنَّ فِي

---

(1) رواه البخاری (2787) ومسلم

الجنة مائة درجة أعدها الله
للمجاهدين في سبيل الله، ما بين
الدرجتين كما بين السماء
والأرض»⁽¹⁾ (در بهشت صد طبقه
وجود دارد و الله [تعالی] آن را
برای مجاهدان در راه الله آماده
نموده است. ب. بین هر دو طبقه

---

(1) رواه البخاری (2790).

همراه با آیات جهاد // 139

فاصله‌ای به اندازه‌ی فاصله‌ی
آسمان تا زمین می‌باشد).

5- ابوهریره رضی الله عنه گفته است:

مردی از اصحاب رسول الله صلی الله علیه و آله از
کنار دره‌ای گذشت که در آن
چشمه‌ای با آب گوارا وجود
داشت و در نتیجه‌ی آن به شگفت
آمد و گفت: چه می‌شود اگر از
مردم گوشه‌گیری کنم و در لیدن
دره اقامت نمایم و هرگز لیدن کار
را انجام نمی‌دهم تا آن که از

رسول الله ﷺ اجازه بگی رم. ماجرای
خود را برای رسول الله ﷺ بیان
داشت و او فرمود: «لا تفعل، فإن
مقام أحدكم فی سبیل الله تعالی
أفضل من صلاته فی بینه سبعین
عاماً، ألا تحبون أن یغفر الله لكم
ویدخلکم الجنة؟ اغزوا فی سبیل
الله، من قاتل فی سبیل الله فواق
ناقةً وجبت له الجنة» (ابن کثیر را

همراه با آیات جهاد//141

انجام نده! منزلت یکی از شما در [جهاد] در راه الله تعالی برتر از آن است که هفتاد سال در خانه‌اش نمازش را بجا آورد. آیا دوست نمی‌دارید که الله [متعال] شما را بیدارمزد و شما را داخل بهشت نماید؟ [پس] در راه الله بجنگید و [و] کسی که در راه الله به اندزه‌ی فاصله‌ی بین دو دوشه‌ی بدن شهید شتر

جهاد نملید، بهشت بر او واجب
می شود^(۱).

6- عمران بن حصین رضی

الله عنهما از رسول الله ﷺ آورده

است: «مقام الرجل فی الصف فی

---

(1) رواه الترمذی (1650) وقال: حدیث

حسن، والحاكم (68/2)، وصححه،

ووافقہ الذہبی.

همراه با آیات جهاد // 143

سبیل الله افضل عند الله من عباده
الرجل ستین سنه» (منزلت مردی
از شما که در صف [جهاد] در راه
الله تعالی قرار بگیرد، نزد الله
[تعالی] برتر از عبادت مردی می-
باشد که شصت سال آن را طول
داده باشد)^(۱).

7- ابی بکر بن ابی موسی

---

(1) رواه الحاكم (68/2) وصححه، ووافقه

اشعری گفته است که از پدرم شنیدم که او در جهاد در برابر دشمنان حاضر شده بود و می‌گفت که رسول الله ﷺ فرموده است: «إِنَّ أَبْوَابَ الْجَنَّةِ تَحْتَ ظِلَالِ السِّيُوفِ» (دربهای بهشت زیر سایه شمشیرها می‌باشد) مردی بد هیئت ایستاد و گفت: ای ابوموسی! آیا تو خودت شنیده‌ای که رسول

همراه با آیات جهاد//145

الله ﷺ چندین فرمود؟ گفت: بله. او به نزد دوستانش برگشت و گفت: بر شما سلام می‌کنم، سپس دسته-ی شمشیرش را شکست و آن را انداخت، سپس با شمشیرش به سوی دشمن حرکت نمود و آنقدر توسط آن [شمشیر به آنها] ضربه زد، تا آن که کشته شد^(۱).

8- ابوهریره رضی الله عنه از رسول

---

(1) رواه مسلم (1920).

الله ﷺ آورده است: «ما من مكلوم
يكلم فى سبيل الله إلا جاء يوم
القيامة وكلمه يدمى، اللون لون
دم، والريح ريح مسك» (خونی
نیست که در راه الله ریخته شود،
مگر آن که آن شخص روز قیامت
می آید در حالی که خون او جاری
است و رنگ آن رنگ خون و
بوی آن بوی مشک هـی باشد).

متفق علیه^(۱).

9- سهل بن سعد رضی اللہ عنہ آورده

است که رسول الله صلی اللہ علیہ وسلم فرمود:

«رباط يوم في سبيل الله خير من

الدنيا وما عليها، وموضع سوط

أحدكم من الجنة خير من الدنيا

وما عليها، والروحة يروحها العبد

في سبيل الله، أو الغدوة خير من

---

(1) رواه البخاری (2803) ومسلم

الدنيا وما عليها» (روزی نگهبانی
دادن در راه الله، بهتر از دنیا و
آنچه در آن است می باشد و محل
شلاق یکی از شما برای او در
بهشت بهتر از دنیا و آنچه در آن
است می باشد و حرکت بنده در
راه الله، در شبی یا صبحی بهتر از

همراه با آیات جهاد // 149

دنیا و آنچه در آن است ه می باشد)
متفق علیه^(۱).

10- سلمان رضی الله عنه از رسول

الله صلی الله علیه و آله آورده است: «رباط یوم
وليلة خیر من صیام شهر و قیامه،
وإن مات فیہ جرى علیه عمله
الذی کان یعمل، وأجرى علیه
رزقه، وأمن الفتان» (نگهبانی در

---

(1) رواه البخاری (2892) ومسلم

150// همراه با آیات جهاد

روز و شبی بهتر از یک ماه روزه
و نماز آن می‌باشد و اگر نگهبان
در حین عملی که انجام می‌دهد،
وفات نمیدهد، رزق او برای وی
ادامه می‌یابد [به این معنا که تا
زمانی که روز قیامت بیلید، برای
او ثواب نگهبانی دادن نوشته می‌شود] -

همراه با آیات جهاد // 151

شود] و از فتنه‌ی دو فرشته‌ی
[قبر] در امان می‌ماند^(۱).

11- ابن عباس رضی الله

عنهما از رسول الله ﷺ آورده است:

«عینان لا تمسهما النار: عین بکت

من خشیة الله، وعین باتت تحرس

فی سبیل الله» (دو چشم هستند که

آتش جهنم به آنها نمی‌رسد:

چشمی که از ترسِ ابهت و عظمت

---

(1) رواه مسلم (1913).

الله [تعالی] گریه کند و چشمی که
برای نگهبانی در راه الله [متعال]
شب را صبح نماید^(۱).

12- أنس رضی الله عنه از پیامبر صلی الله علیه و آله

آورد است: «ما أحد يدخل الجنة
يحب أن يرجع إلى الدنيا، وإن له

---

(1) رواه الترمذی (1639) وقال: حسن

همراه با آیات جهاد // 153

ما على الأرض من شيء، إلا
الشهيد فإنه يتمنى أن يرجع إلى
الدنيا فيقتل عشر مرات لما يرى
من الكرامة» (کسی نیست که
داخل بهشت شود و دوست داشته
باشد، تا به دنیا برگردد، حتی اگر
تمام آنچه بر روی زمین است مال
او شود، مگر شهید، او آرزوی -
کند تا به دنیا برگردد و دهها بار
کشته شود. این از روی گرامی -
داشت [وی است] که می بیند). در

روایت دیگر آمده است: «لما یری من فضل الشهادة» (برای آنچه که از فضیلت شهادت می بیند) متفق علیه^(۱).

13- عباده بن صامت رضی الله عنه از

پیامبر صلی الله علیه و آله آورده است: «إن للشهید

---

(1) رواه البخاری (2817) ومسلم (1877).

همراه با آیات جهاد // 155

عند الله سبع خصال: أن يغفر له
فى أول دفعة من دمه، ويرى
مقعدہ من الجنة، ويحلى حلة
الإيمان، ويجار من عذاب القبر،
ويأمن من الفزع الأكبر، ويوضع
على رأسه تاج الوقار، الياقوتة
منه خير من الدنيا وما فيها،
ويزوج ثنتين وسبعين زوجة من
الحوار العين، ويشفع فى سبعين
إنسانا من أقاربه» (برای شهيد
هفت خصلت نزد الله وجود دارد:

از اولی که خون او جاری می‌شود، آمرزیده می‌گردد و محل نشستنش در بهشت راهی بیند، با زیور ایمان آراسته می‌شود و از عذاب قبر حفظ می‌شود و از ترس اکبر ایمن می‌گردد و تاج وقاری بر سر او گذاشته می‌شود که از دنیا و آنچه در آن است بهتر می‌باشد و با هفتاد دو حور العین

همراه با آیات جهاد // 157

از دواج می‌کند و هفتاد نفر از نزدیکانش را شفاعت می‌نماید. احمد^(۱)، و ترمذی به مانند آن را از مقدم آورده است^(۲).

14- خیریم بن فاتک رضی الله عنه از

رسول الله صلی الله علیه و آله آورده است: «من

---

(1) رواه أحمد (131/4) وحسن إسناده

المنذری، وقال الهیثمی: رجال أحمد والطبرانی ثقات.

(2) رواه الترمذی (1663) وقال: صحیح

غریب، وابن ماجه (2799).

أنفق في سبيل الله كتبت له
بسبعمائه ضعف» (کسی که در راه
[جهاد] الله [تعالی] انفاق نماید،
هفتصد برابر آن برای نوشته می-
شود)^(۱).

---

(1) رواه النسائي (49/6)، والترمذی
(1625) وحسنه، وابن حبان (4628)،
والحاكم (87/2)، وصححه، ووافقه

همراه با آیات جهاد//159

باید توجه داشت که احادیث
در این باره بسیار می باشد^(۱).

فصل چهارم: مراحل حُکم جهاد^(۲)

=

الذهبی.

(1) کسی که خواهان بیشتر از آن است نگاه
کند به الترغیب والترهیب از منذری
کتاب الجهاد (199/2) و آنچه بعد از
آن آمده است، شافی و کافی می باشد.

(2) برای اهمیت آن نگاه شود به کتاب:

=

جهاد اسلامی مراحل را طی نمود تا آن که به حکم نهایی آن که در قبل بیان کردیم، رسید:
مرحله‌ی اول:

در این مرحله از مشرکان و تعرض آنها خودداری می‌شد و بر

=

همراه با آیات جهاد // 161

آزار آنها که بر اثر دعوت به سوی
الله تعالی در بین مسلمان ایجاد
شده بود، صبر انجام می پذیرفت.
برای این امر دلایلی در آیات
مکی وجود دارد. از آنها این سخن
الله تعالی می باشد: ﴿قُلْ لِلَّذِينَ
آمَنُوا يَغْفِرُوا لِلَّذِينَ لَا يَرْجُونَ أَيَّامَ
اللَّهِ...﴾ [الجاثیه: 14] (به کسانی
که ایمان آورده اند بگو: از افرادی
که به روزهای الهی امید ندارند،
درگذرند! ...). همچنان فرموده

است: ﴿فَمَهَّلِ الْكَافِرِينَ أَمَهْلَهُمْ
رُؤْيَدًا﴾ [الطارق: 17] (پس به
کافران مهلت بده [و] اندکی آنان
را رها کن!)، همچن بین فرموده
است: ﴿لَسْتُ عَلَيْهِمْ بِمُصِيطِرٍ﴾
[الغاشیة: 22] (بر آنان مسلط
نیستی)، همچن بین الله که اسمهای او
مقدس می باشد، فرموده است:
﴿وَقِيلِهِ يَا رَبِّ إِنَّ هَؤُلَاءِ قَوْمٌ لَّا

همراه با آیات جهاد // 163

يُؤْمِنُونَ * فَاصْفَحْ عَنْهُمْ وَقُلْ سَلَامٌ
فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ ﴿﴾ [الزخرف: 88 -
89] (و گفته‌ی او: ای پروردگارم!
آنان قومی هستند که ایمان نمی-
آورند * ﴿﴾ [الله تعالی در جواب
فرمود:] پس از آنها درگذر و به
آنها بگو: «سلامتی بر شما باد!» و
آنها بعد از این خواهند دانست).
همچنین دیگر آیات مکی که
وجود دارد.

بعضی از آیات مدنی نیز بر

این امر دلالت می‌کند، الله تعالی فرموده است: ﴿أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ قِيلَ لَهُمْ كُفُّوا أَيْدِيَكُمْ وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ فَلَمَّا كُتِبَ عَلَيْهِمُ الْقِتَالُ إِذَا فَرِيقٌ مِنْهُمْ يَخْشَوْنَ النَّاسَ كَخَشْيَةِ اللَّهِ أَوْ أَشَدَّ خَشْيَةً وَقَالُوا رَبَّنَا لِمَ كَتَبْتَ عَلَيْنَا الْقِتَالَ لَوْلَا أَخَّرْتَنَا إِلَى أَجَلٍ قَرِيبٍ﴾ [النساء: 77] (آیا ندیدی کسانی را

همراه با آیات جهاد // 165

که به آنها گفته شد: دست بکشید
و [از کافران] درگذرید و نماز
برپای دارید و زکات پرداخت
کنید [ولی] وقتی برای آنها جنگ
واجب شد، گروهی از آنان از
مردم ترس از ابهت و عظمتی پیدا
کردند که مانند ترس از ابهت و
عظمت الله [تعالی] و یا حتی
شدیدتر از آن بود و گفتند:
پروردگار ما! برای چه جنگ را بر
ما واجب نمودی؟ چه می شد، اگر

به ما مهلت بیشتری
می دادی؟!»، همچنان رسول الله ﷺ
به اصحابش رضی الله عنهم در مکه فرمود:
«إني أمرت بالعفو فلا تقاتلوا...»
(من به درگذشتن امر شده‌ام، پس
جنگ نکنید!...) ^(۱). همچنان

---

(1) رواه النسائي والحاكم، وقال: على شرط
البخاری.

همراه با آیات جهاد // 167

هنگامی که اهل یثرب (مدینه‌ی سابق) در شب عقبه از او اجازه خواستند تا بر اهل منی حمله ببرند و آنها بکشند، فرمود: «إِنِّي لَم أُوْمِرُ بِهَذَا» (من به این امر نشده‌ام)^(۱).

شاید هدف از دست کشیدن و درگذشتن - والله أعلم - این موارد باشد:

---

(1) أخرجه أحمد والطیالسی.

1- تربیت صحابه رضی الله عنهم بر

صبر نمودن در برابر ظلمی که از طرف قوم آنها به آنان می‌رسید و عادت کردن آنها به کنترل اعصابشان، وقتی تحریکی برای آن وجود داشته باشد، زیاده را آنها برای محیطی تربیت می‌شدند که آن محیط از عمل آنها راضی نمی‌شد و بر آنها صبر

همراه با آیات جهاد // 169

نمی نمود و این چندین بود که سرشتهای آنها میانه روی گردید و بدین ترتیب تربیت می شدند تا به برگردن نهادن و طاعتی مشغول شوند که عرب آن را نمی شناخت.

2- زی را دعوت بدون

خشونت اثر بیشتری بر کسانی داشته که دارای قبیله بودند و در اثر جنگ ممکن بود، قصد انتقام پیدا کنند و یا لجبازی و عناد آنها بیشتر شود و در نتیجه ای این

جنگ، خونخواهی ایجاد می‌شد
که خاموش کردن آن غیر ممکن
بود و در نتیجه به دعوت دادن به
سوی اسلام خدشه وارد می‌شد و
فکر اسلام به جای دعوت مشغول
خونخواهی و انتقام‌هایی می‌شد که
در اثر آن فکر اساسی فراموش
می‌شد.

3- اگر پیامبر ﷺ به آن امر

همراه با آیات جهاد // 171

می فرمود، چون لشگری منظم و خارج از بقیه نبودند، در هر خانه‌ای جنگ درست می‌شد. سپس گفته می‌شد: اسلام به کشتن خانواده و فرزندان امر می‌کند و در نتیجه‌ی آن لین جنگ به سلاحی تبلیغاتی علیه مسلمانان تبدیل می‌شد.

4- الله تعالی از همان زمان

می‌دانست که بسیاری از آن افراد معاند، بعد از آن از لشگریان الله

متعالمی شدند و بلکه از مخلص -
ترین و فرماندهان آنها می گشتند
و عمر بن خطاب رضی الله عنه نمونه ای از
این موارد بود.

5- به علت کم بودن
مسلمانان و محصور بودن آنها در
مکه. اگر آنها به جنگ مشغول
می شدند، سببی برای از بین رفتن
آنها می شد. گریزی نیست که قبل

همراه با آیات جهاد // 173

از وارد شدن در میدان جنگ بلید
قرارگاهی تأسیس شود تا اگر
تعداد زیادی از آنها در جنگی
واقعی علیه طاغوت کشته می-
شدند، جمعیت آنان نیست نمی‌شد.

6- همچنین شاید از لیدین رو

بوده است که از روی عاطفه‌ی
عربی که در قبیله‌ها وجود داشت
و آنان لیدین گونه بودند که برای
مظلومی که مورد آزار قرار گرفته
است، خونخواهی می‌نمودند،

مخصوصاً اگر آزار به کسانی می‌رسد -
رسید که از بزرگان قبیله بودند و
اگر جهاد صورت می‌گرفت این
عاطفه تحریک می‌شد. از اموری
که دلیلی برای این امر می‌باشند
ماجرای ابن دغنه است که بر
ابوبکر رضی الله عنه وقتی او را خارج مکه
در حالی دید که می‌خواهد از آن
شهر جدا شود، به وی حمله ور

همراه با آیات جهاد // 175

شد و همچنین خبر منقضی شدن صحیفه‌ی ستمگرانه. صبر در لیدن موارد به دعوت و دعوت‌گران کمک می‌کند، تا عاطفه‌ای فامیلی در بین آنها ایجاد شود و اگر مسلمان به قدرت خود پناه می‌بردند و جنگ می‌کردند، لیدن عاطفه در بین آنها از بین می‌رفت و بلکه باعث می‌شد تا مردم بر آنها بیشتر سخت بگیرند.

7- صبر در لیدن محیطها،

جامعه را دعوت می‌دهد تا
درباره‌ی حال آن مؤمنان تفکر
نمایند و آنان از خود سوال مفیدی
را بپرسند: چه چیزی آنها را به
این تحمل می‌رساند؟ کسانی که به
سوی حق دعوت می‌دهند، آن
حق را در قلبهایشان قرار می‌دهند
و در نتیجه‌ی آن راستگویی آنها
در چیزی که در آن قرار دارند و

همراه با آیات جهاد//177

بازگشت ننمودن آنها، ثابت می‌شود و این دلیل بر ایمان آوردن بقیه می‌شود.

8- در آنجا ضرورتی با جنگ وجود نداشت؛ زیرا پیامبر ﷺ در بین مردمی برانگیخته شد که بر اساس نظام قبیله‌ای زندگی می‌کردند و قبیله قبول می‌کرد تا فردی از آنان مورد هجوم واقع شود، حتی اگر بر دین و آیین دیگری بود. بنی‌هاشم

حامی رسول الله ﷺ بودند و دعوت او را حمایت می کردند و قریش نمی توانستند از روی ترس می که از بنی هاشم داشتند، وی را به قتل برسانند.

دلایلی که برای این حکم وجود دارد، خیلی بیشتر می باشد که سید قطب آن را در تقسیم گیری

ظلال آورده است^(۱).

مرحله‌ی دوم: مباح شدن
جنگ در مدینه و واجب نبودن
آن:

الله تعالی می‌فرماید: ﴿إِنَّ
اللَّهَ يُدَافِعُ عَنِ الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّ اللَّهَ
لَا يُحِبُّ كُلَّ خَوَّانٍ كَفُورٍ * أُوذِيَ
لِلَّذِينَ يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ إِذِ
لَمْ يُخْرِجُوا مِنَ دِيَارِهِمْ وَإِذِ
لَمْ يُوَدِّعُوا فِيهَا مَالَهُمْ وَوَلَدَهُمْ
وَأَزْوَاجَهُمْ يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ
وَاللَّهُ عَلَىٰ نَصْرِهِمْ لَقَدِيرٌ * الَّذِينَ

---

(1) الظلال (713/2 - 715).

أُخْرِجُوا مِنْ دِيَارِهِمْ بِغَيْرِ حَقٍّ إِلَّا أَنْ
يَقُولُوا رَبُّنَا اللَّهُ وَلَوْ كَا دَفَعُ اللَّهُ
النَّاسَ بَعْضَهُمْ بِبَعْضٍ لَهْدَمَتْ
صَوَامِعُ... ﴿[الحج: 38 - 40]

[الله [متعال] از کسانی که ایمان
آورده‌اند، دفاع می‌نماید. د. الله
[متعال] هر خیانتکار کافری را
دوست نمی‌دارد * اجازه داده شد
تا افرادی بجنگند و لین برای آن

همراه با آیات جهاد// 181

است که مورد ظلم واقع شدند و
الله [متعال] بریاری دادن و پیروز
کردن آنها بس یار توانا است *
کسانی که به ناحق از سرزمین -
نشان اخراج شدند، و لین فقط به
خاطر آن بود که می گفتند:
پروردگار ما الله است. و اگر الله
[متعال] بعضی از مردم را با بعضی
دیگر دفع نمی نمود، کلیساها و ...
ویران می شدند).

مرحله ی سوم: واجب شدن

جنگ برای مسلمانان، فقط در برابر کسانی که با آنها وارد جنگ شده‌اند:

الله تعالی می‌فرماید: ﴿فَإِنِ
اعْتَزَلْتُمْكُمْ فَلَمْ يُقَاتِلُوكُمْ وَأَلْقَوْا
إِلَيْكُمْ السَّلَامَ فَمَا جَعَلَ اللَّهُ لَكُمْ
عَلَيْهِمْ سَبِيلًا * سَتَجِدُونَ آخِرِينَ
يُرِيدُونَ أَنْ يُبَايِعُوكُمْ وَيُبَايِعُوا
قَوْمَهُمْ كُلًّا مَا رُدُّوا إِلَى الْفِتْنَةِ

أَرْكُسُوا فِيهَا فَإِنْ لَمْ يَعْتَزِلُوكُمْ
وَيَلْقُوا إِلَيْكُمُ السَّلَامَ وَيَكْفُوا أَيْدِيَهُمْ
فَخُذُوهُمْ وَأَقْتُلُوهُمْ حَيْثُ تَقَفْتُمُوهُمْ
وَأُولَئِكَمُ جَعَلْنَا لَكُمْ عَلَيْهِمْ سُلْطَانًا
مُبِينًا ﴿النساء: 90 - 91﴾ (اگر راز

شما کناره‌گیری کردند و با شما
جنگیدند و پیشنهاد صلح نمودند،
الله تعالی راهی برای شما بر علیه
آنها قرار نمی‌دهد * گروه دیگری
را می‌یابید که می‌خواهند از شما و
قومشان [همزمان] در امان باشند.

هرگاه به سوی فتنه خوانده می-
شوند، در آن می افتند. پس اگر از
شما کناره گیری نکردند و پیشنهاد
صلح نمودند و از جنگ با شما
دست برنداشتند، پس هر جا که
آنان را یافتید، آنها را بگیرید و
آنها را بکشید و آنان کسانی
هستند که برای شما بر علیه آنان
راهی قرار داده شده است).

شیخ الإسلام ابن تیمیہ گفته است: «آنها امر نشدند که با کسی که به آنها پیشنهاد صلح می‌کند، بجنگند. بلکه می‌فرماید: ﴿فَإِنْ تَوَلَّوْا فَخُذُوهُمْ...﴾ (پس اگر روی برگردانند، آنها را بگیرید). همچنین امر نشدند تا با کسی بجنگند که طالب صلح با آنان می‌باشد، و آن وقتی است که صلح

پیمانی جایز و غیر لازم است»^(۱).

همچنین گفته است: «آنچه

که از سیره‌ی پیامبر ﷺ معلوم است

و هر کسی که علمی به آن دارد،

آن را می‌داند: او ﷺ وقتی به مدینه

رفت با احدی از اهل مدینه جنگ

نمود، بلکه آنها را به حال خود

---

(1) الجواب الصحيح (73/1).

همراه با آیات جهاد // 187

گذاشت، لیکن عمل او حتی
درباره‌ی یهودیان نیز مصداق پیدا
کرد، مخصوصاً درباره‌ی طایفه -
های اوس و خزرج. او صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ با آنها
به مسالمت برخورد نمود و به هر
شکلی با آنها الفت پیدا کرد و این
در حالی بود که وقتی به آنجا
وارد شد، مردم چند گروه بودند:
عده‌ای از آنها مؤمن بودند که آنها
بیشترین افراد را تشکیل می‌دادند
و گروهی دیگر بر دین قبله‌ی

خودشان باقی مانده بودند و این افراد کسانی بودند که به حال خود گذاشته شده بودند و آنها جنگ نمی نمودند و با آنها جنگ صورت نگرفت. او صلی الله علیه و آله و مؤمنان با قبیله‌ی خود و با همپیمانان خود، اهل مسالمت بودند و با آنها جنگ نمی کردند، تا آنجا که پیامبر صلی الله علیه و آله با کسانی که با انصار همپیمان بودند

نیز همپیمان شد»^(۱).

[این مطالب بیان می‌دارد، که خشونت و جنگ فقط در میدان جنگ می‌باشد و رفتار ما با کافرانی که در بین ما هستند، بلید مسالمت آمیز باشد].

مرحله‌ی چهارم: شروع نمودن جنگ با تمامی کافران و از هر دینی و این جنگ با آنها در

---

(1) الصارم المسلول ص 99.

صورتی انجام نمی‌شد که اسلام
بیاورند و یا مالیات (جزیه) بر
خلاف حالت عادی پرداخت
نمایند:

این مرحله بعد از گذشتن
چهار ماه بعد از حج تمتعی که در
سال نهم هجری انجام شد، شروع
شد و آن بعد از آن بود که
پیمانهای موقتی که بسته شده بود،

همراه با آیات جهاد // 191

به پلیدان رسید و رسول الله ﷺ به آن پیمانها وفادار مانده بود. در اینجا بود که حکم جهاد محکم شد و الله تعالی درباره‌ی آن می - فرماید: ﴿فَإِذَا انْسَلَخَ الْأَشْهُرُ الْحُرْمُ فَاقْتُلُوا الْمُشْرِكِينَ حَيْثُ وَجَدْتُمُوهُمْ وَخُذُوهُمْ وَأَحْضِرُوهُمْ وَأَقْعُدُوا لَهُمْ كُلَّ مَرْصَدٍ فَإِنْ تَابُوا وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوُا الزَّكَاةَ فَخَلُّوا سَبِيلَهُمْ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ﴾ [التوبة: 5]

(وقتی ماه‌های حرام تمام شد،

مشرکان را در هر جایی که آنها را یافتید، بکشید و آنها را بگیرید و به بند بکشید و در هر کمین‌گاهی در [انتظار] آنها بنشینید و اگر توبه نمودند و نماز برپا داشتند و زکات دادند، راه را برای آنها باز بگذارید. همانا الله بسیار آمرزنده و دائماً رحمت‌کننده می‌باشد).

همچنین می‌فرماید: ﴿قَاتِلُوا

الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَلَا بِالْيَوْمِ
الْآخِرِ وَلَا يُحَرِّمُونَ مَا حَرَّمَ اللَّهُ
وَرَسُولُهُ وَلَا يَدِينُونَ دِينَ الْحَقِّ مِنَ
الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ حَتَّى يُعْطُوا
الْجِزْيَةَ عَن يَدٍ وَهُمْ صَاغِرُونَ ﴿٢٩﴾

[التوبة: 29] (با کسانی که از اهل

کتاب می باشند و به الله [تعالی] و

آخرت ایمان نمی آورند و آنچه را

که الله [متعال] و فرستاده اش حرام

نموده اند را حرام نمی دانند و به

دین حق التزام پیدا نمی کنند،

بجنگید تا آن که جزیه بدهند و
آنها کوچک شمرده شوند).

امام ابن قیم رحمه الله گفته
است: «حکم کافران بعد از نزول
سوره‌ی توبه به سه قسمت تقسیم
شد: کسانی که با او می‌جنگیدند،
کسانی که با آنها عهد و پیمان
وجود داشت و اهل ذمه. سپس
زمان اهل عهد و پیمان و کسانی

همراه با آیات جهاد // 195

که با اسلام صلح نموده بودند، به پلیمان رسید و کافرانی که وجود داشتند، به دو قسمت تقسیم شدند: کافران حربی و اهل ذمه»^(۱).

آیا لین مرحله مراحل قبل از

آن را منسوخ می‌کند؟

می‌گوییم: برای کسی که

دارای توان باشد، ناسخ کننده‌ی

قسمتهای قبل می‌باشد، ولی برای

---

(1) زاد المعاد (3/160).

دیگران ناسخ کننده نمی باشد.
کسی که دارای قدرت، ثبات،
دولت و حالی که دولت رسول
الله ﷺ آن را دارا بود، باشد، مراحل
قبل در حق او منسوخ شده می-
باشد و برای او جایز نمی باشد که
آن گونه عمل نماید. ولی کسی که
در ضعف و ذلت می باشد و حتی
دارای دولتی نمی باشد، مراحل قبل

همراه با آیات جهاد // 197

در حق او منسوخ شده نمی باشد، بلکه بلید با توجه به شرایط محیطی که در آن زندگی می کند، عمل نمایی و همان کاری را انجام دهد که مسلمانان در اول امر انجام دادند. [نکته قابل توجه غزوه ی احزاب است که مسلمانان در آن چون دارای قدرت نبودند، از جنگ نمودن خودداری کردند، ولی رو به سیاست آوردند و بین مشرکان و یهودیان مدینه که در

حال متحد شدن بودند، اختلاف
ایجاد کردند].

شیخ الإسلام ابن تیمیہ گفته
است: «... اگر شخصی از مؤمنان
در سرزمین یا در زمانی ضعیف
بود، به آیه‌ی صبر عمل نماید و
[از مردم] درگذرد و کسانی که الله
[تعالی] و فرستاده‌اش را آزار می-
دهند و از اهل کتاب و مشرکان

همراه با آیات جهاد // 199

می‌باشند، را عفو نمایند. ولی کسانی که قدرت دارند بلید به آیه‌ی جنگ با امامان کفر که به دیدن طعنه وارد می‌کنند، عمل نمایند و همچنین به آیه‌ای که در آن امر شده است که با اهل کتاب جنگ نمایید تا آن که جزییه دهند و کوچک شوند، نیز بلید عمل نمایند»^(۱).

فصل پنجم: هدفهای جهاد و نهایت آن (۱)

جهاد بیهوده در دین قرار
نگرفته است و برای انجام گرفتن
اهداف شخصی یا منفعت مادی یا
اهداف سیاسی یا برای زیاده شدن

---

(1) این مختصری از کتاب می باشد: اهمیت

الجهاد للدكتور علی العلیانی ص 158.

همراه با آیات جهاد//201

نفوذ و وسعت یافتن کشور اسلامی
بر روی نقشه نمی باشد و همچنین
برای هلاک کردن جانها و ریختن
خونها و تسلط بر مردم و برده
کردن آنها نیز نمی باشد. آن فقط
برای اهداف بزرگ و نهلیت های
شریف در دیدن قرار داده شده
است. ما در اینجا بعد از بیان
هدف اساسی آن، مهم ترین
موارد را بازگو می کنیم:

اما هدف اساسی آن: آن

مردم را بنده‌ی الله یکتا کردن و
اعتلای کلمه‌ی الله تعالی بر روی
زه‌بین و چیره کردن دین او بر
تمامی دین‌ها می‌باشد، هر چند
اگر مشرکان از این امر کراهت
داشته باشند.

الله تعالی می‌فرماید:

﴿وَقَاتِلُوهُمْ حَتَّىٰ لَا تَكُونَ فِتْنَةٌ
وَيَكُونَ الدِّينُ لِلَّهِ فَإِنِ انْتَهَوْا فَلَا

همراه با آیات جهاد // 203

عُدْوَانَ إِلَّا عَلَى الظَّالِمِينَ ﴿البقرة:

193] (و با آنها بجنگید تا آن که

فتنه‌ای باقی نماند و دین برای الله

باشد و اگر [ظلم خودشان] را به

انتها رساندند، دشمنی وجود

ندارد، مگر با ظالمان). همچنان

الله سه بحانه می فرماید: ﴿وَقَاتِلُوهُمْ

حَتَّىٰ لَا تَكُونَ فِتْنَةٌ وَيَكُونَ الدِّينُ

كُلَّهُ لِلَّهِ فَإِنِ انْتَهَوْا فَإِنَّ اللَّهَ بِمَا

يَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿[الأنفال: 39] (و با

آنها بجنگید تا آن که فتنه‌ای باقی

همراه با آیات جهاد // 205

[9] (او رسولش را با هدایت و دین حق فرستاده است تا آن را بر تمامی دین‌ها چیره گرداند، حتی اگر مشرکان [از لیدین امر] کراهت داشته باشند). پیامبر ﷺ نیز فرموده است: «من قاتل لتكون كلمة الله هي العليا فهو في سبيل الله» (کسی که برای لیدین بجنگد که سخن الله [تعالی] بالاتر است، [جهاد او] در راه الله تعالی می‌باشد [و اگر برای انتقام و یا از روی تعصب بجنگد،

جهاد او در راه الله تعالی نمی -
باشد[). مسلم.

قسمتی از هدفهای

جهاد:

1- رد درازدستی متجاوزان

از مسلمانان، الله تعالی می فرماید:

﴿وَقَاتِلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ الَّذِينَ
يَقَاتِلُونَكُمْ وَلَا تَعْتَدُوا إِنَّ اللَّهَ لَا

يُحِبُّ الْمُعْتَدِينَ ﴿البقرة: 190﴾ (و)
در راه الله با کسانی که با شما
همی جنگند، بجنگید و از حد و
حدود تجاوز نکنید! که الله
متجاوزان را دوست نمی دارد).

همچنین الله تعالی همی فرماید: ﴿أَلَا
تُقَاتِلُونَ قَوْمًا نَكَثُوا أَيْمَانَهُمْ وَهَمُّوا
بِإِخْرَاجِ الرَّسُولِ وَهُمْ بَدَءُوكُمْ أَوَّلَ
مَرَّةٍ أَتَخْشَوْنَهُمْ فَاللَّهُ أَحَقُّ أَنْ
تَخْشَوْهُ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ﴾ [التوبة:

[13] (پس چرا با قومی نمی جنگید

که پیمانهای خودشان را شکستند
و همت گماردند تا رسول را
اخراج نمایند و لین در حالی است
که اول آنها شروع [به جنگ]
نمودند. آیا از ابهت و عظمت آنها
می ترسید، ولی اگر از مؤمنان
باشد لین بن الله [تعالی] است که
سزاوارتر می باشد تا از او ترس از
ابهت و عظمت داشته باشید).

2- از بین بردن فتنه در بین

مردم؛ تا آن که دلایل توحید را

بدون که این که بازدارنده‌ای داشته

باشند، بشنوند و ببینند که نظام

اسلامی فراگیر است و آنچه در آن

از عدل و اصلاح بشر وجود دارد

را بشنوند. الله تعالی می‌فرماید:

﴿وَقَاتِلُوهُمْ حَتَّىٰ لَا تَكُونَ فِتْنَةٌ﴾ (و

با آنها بجنگید تا فتنه‌ای باقی

نماند) و فتنه دارای انواعی می‌-

باشد:

أ- آنچه کافران انجام می دهند و شامل عذاب دادن مؤمنان ضعیف و سخت گیری بر آنان می باشد، تا آن که آنان را از دینشان بازگردانند. الله تعالی می فرماید: ﴿وَمَا لَكُمْ لَأْتَقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَالْمُسْتَضْعَفِينَ مِنَ الرِّجَالِ وَالنِّسَاءِ وَالْوِلْدَانِ الَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا أَخْرِجْنَا مِنْ هَذِهِ الْقَرْيَةِ

همراه با آیات جهاد// 211

الظَّالِمِ أَهْلُهَا... ﴿ [النساء: 75] (و

شما را چه شده است که در راه

الله نمی جنگید؟ مستضعفانی از

مردان، زنان و کودکان وجود دارند

که می گویند: پروردگار ما! ما را

از سرزمینی که اهل آن ظالم می -

باشند، خارج نما! (...)، از لیدن

موارد همچن بین آزاد کردن اسیران

مسلمان است تا آن که کافران آنها

را به فتنه نیاندازند.

ب- از بین بردن نظامهای

شرکی و آنچه از فساد که در
حالت‌های مختلف زندگی ایجاد
می‌کنند. زیرا در این چندین
نظام‌هایی مسلمان در دیدنش دچار
فتنه می‌شود. یکی از پیش‌بینان این
سخن الله تعالی را تفسیری بر این
موضوع آورده است: ﴿وَقَاتِلُوهُمْ
حَتَّىٰ لَا تَكُونَ فِتْنَةٌ﴾ (و با آنها
بجنگید تا فتنه‌ای باقی نماند)

همراه با آیات جهاد// 213

گفته‌اند: این شامل فتنه و شرک و به مانند آن است. به همین دلیل است که اهل ذمه‌ای که جزیه می‌دهند، از آشکار کردن دینشان و انجام ربا، زنا و ناسزاگویی منع می‌شوند، زیرا در چنین مواردی مسلمان برای دینش به فتنه می‌افتد.

ج- فتنه‌ی کافران برای خودشان و آن هنگامی است که مردم و کسانی که تحت ولایت

آنها می‌باشند را از شنیدن حق باز
می‌دارند و دیداری قوی جلوی
دین الله تعالی می‌کشند تا مردم به
آن داخل نشوند. در چنین حالتی
است که با آنها جنگ واجب می‌-
شود تا مجالی برای دین الله تعالی
درست شود و مردم آن را دیده و
بشنوند و حجت برای آنها تمام
شود و در نتیجه‌ی آن مردم به دین

همراه با آیات جهاد // 215

اسلام وارد شوند و این وقتی است که دولت کفر بر مردم غلبه می‌یابد و در برابر آنها، از ترس آن که وارد اسلام شوند، دیدار و سدی درست می‌کنند.

3- حمایت از دولت

اسلامی در برابر شرّ کافران: الله تعالی می‌فرماید: ﴿وَقَاتِلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ الَّذِينَ يُقَاتِلُونَكُمْ...﴾ (و در راه الله با کسانی بجنگید که با شما وارد جنگ شده‌اند...).

همین دلیل است که در اسلام
نگهبانی از مرزها برای حملیت
دولت اسلامی در برابر فرصت
طلبان قرار داده شده است: ﴿يَا
أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اصْبِرُوا وَصَابِرُوا
وَرَابِطُوا وَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ
تُفْلِحُونَ﴾ [آل عمران: 200] (ای
کسانی که ایمان آورده‌اید! صبر
نمایید و بر صبر خودتان بیافزایید

همراه با آیات جهاد // 217

و نگهبانی دهید و از الله تقوا پیشه کنید، باشد که رستگار گردید).

4- ادب کردن آشوب

طلبان و کسانی که پیمانها را می‌شکنند و برای ضربه وارد کردن بر اسلام و اهل آن به دنبال فرصت می‌باشند: الله تعالی در حق کسانی که عهد و پیمانها را می‌شکنند، می‌فرماید: ﴿وَإِنْ نَكَثُوا أَيْمَانَهُمْ مِنْ بَعْدِ عَهْدِهِمْ وَطَعَنُوا فِي دِينِكُمْ فَقَاتِلُوا أُمَّةَ الْكُفْرِ إِنَّهُمْ لَأَ

أَيْمَانَ لَهُمْ لَعَلَّهُمْ يَنْتَهُونَ * أَلَا
تُقَاتِلُونَ قَوْمًا نَكَثُوا أَيْمَانَهُمْ وَهَمُّوا
بِإِخْرَاجِ الرَّسُولِ ﴿التَّوْبَةُ: 12 -
[13] (و اگر پیمانهایشان را بعد از
بستن آن شکستند و به دین شما
طعن وارد کردند، با آنها که امامان
کفر می‌باشند، بجنگید، برای آنها
[دیگر] پیمانی وجود ندارد، باشد
که [دین عمل خود را] به پیمان

همراه با آیات جهاد // 219

برسانند * پس چرا با قومی
نمی‌جنگید که پیمانهایشان را
شکستند و همت گماردند تا
رسول را اخراج نمایند؟). لاین
برای کسی که بین او و مسلمانان
پیمانی وجود دارد و مسلمانان از
شرّ و جنگیدن او ترس دارند نیز
مصدق پیدا می‌کند. در لاین حالت
است که پیمان او به وی برگردانده
می‌شود و از حقیقت امر پرده
برداشته می‌شود و سپس با او

جنگ صورت می‌گیرد. الله تعالی می‌فرماید: ﴿وَأِمَّا تَخَافَنَّ مِنْ قَوْمٍ خِيَانَةً فَانْبِذْ إِلَيْهِمْ عَلَى سَوَاءٍ إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْخَائِنِينَ﴾ [الأنفال:

58] (و اگر از قومی ترسیدی که

خیانت نمایند، به مانند آنها، پیمان

آنها را به خودشان برگردان! [زی را]

الله [تعالی] خیانت پیشه‌گان را

دوست نمی‌دارد). لیدن چندین است

همراه با آیات جهاد // 221

وضع ستمگرانی که مسلمان می-
باشند و آنها از روی تأویل با امام
عادل می‌جنگند، پس باید با آنها
جنگید تا جمع آنها متلاشی شود:
﴿فَإِنْ بَغَتْ إِحْدَاهُمَا عَلَى الْأُخْرَى
فَقَاتِلُوا الَّتِي تَبْغِي حَتَّى تَفِيءَ إِلَى
أَمْرِ اللَّهِ﴾ [الحجرات: 9] (و اگر
یکی از آن دو [گروه مؤمن که با
گروه دیگر می‌جنگد] به آن گروه
دیگر ستم نمود، پس با آن گروه
که ستم نموده است بجنگید تا به

[اجرای درست] امر الله [تعالی]
بازگردند). همچنان گروهی که بر
ترک نمودن واجبی یا انجام فعل
حرامی در کنار یکدیگر جمع
شدند و با یکدیگر سعی در پایمال
کردن آن حکم داشتند، نیز از
گروه ستمگران هستند و با آنها
جنگ صورت می‌گیرد تا آن که به
راه مستقیم بازگردند. حالت

همراه با آیات جهاد // 223

شدیدتر از آن مرتدان می‌باشند، باید به آنها جنگید تا دوباره اسلام بیاورند یا هلاک گردند، این همان کاری است که ابوبکر صدیق رضی الله عنه با مرتدان انجام داد.

5- دفع نمودن ظلم، دفاع

از جانها، نواامیس، محلهاى سکونت و اموال: الله تعالى می - فرماید: ﴿أَذِنَ لِلَّذِينَ يُقَاتَلُونَ بِأَنَّهُمْ ظَلَمُوا وَإِنَّ اللَّهَ عَلَىٰ نَصْرِهِمْ لَقَدِيرٌ * الَّذِينَ أُخْرِجُوا مِنْ دِيَارِهِمْ بِغَيْرِ

حَقٌّ إِلَّا أَنْ يَقُولُوا رَبُّنَا اللَّهُ ﴿[الحج:

39 - 40] (اجازه داده شد تا

افرادی بجنگند و لین برای آن

است که مورد ظلم واقع شدند و

الله [متعال] بریاری دادن و پیروز

کردن آنها بسیار توانا است *

کسانی که به ناحق از سرزمین -

نشان اخراج شدند، و لین فقط به

خاطر آن بود که می گفتند:

پروردگار ما الله است).

6- ترساندن کافران و خوار

و ذلیل کردن آنها و به خشم

آوردن آنها: ﴿وَأَعِدُّوا لَهُمْ مَا

اسْتَطَعْتُمْ مِنْ قُوَّةٍ وَمِنْ رِبَاطِ الْخَيْلِ

تُرْهِبُونَ بِهِ عَدُوَّ اللَّهِ وَعَدُوَّكُمْ﴾

[الأنفال: 60] (و تا آنجا که

توانایی دارید، از قدرت و

سواری‌های جنگی برای آنها مهیا

سازید! تا توسط آن دشمن الله

[تعالی] و دشمن خودتان را

بترسانید)، همچن بین الله سبحانه
می فرماید: ﴿قَاتِلُوهُمْ يُعَذِّبُهُمُ اللَّهُ
بِأَيْدِيكُمْ وَيُخْزِهِمْ وَيَنْصُرْكُمْ عَلَيْهِمْ
وَيَشْفِ صُدُورَ قَوْمٍ مُّؤْمِنِينَ﴾
[التوبه: 14] (با آنها بجنگید [که
در نتیجه ی آن] الله [متعال] با
دستان شما آنان را عذاب می دهد
و آنان را خوار نموده و شما را بر
آنها پیروز می گرداند و سینه های

همراه با آیات جهاد // 227

قوم مؤمنان را [توسط آن] شفا
می دهد، همچنان می فرماید:
﴿ذَلِكُمْ وَأَنَّ اللَّهَ مُوهِنُ كَيْدِ
الْكَافِرِينَ﴾ [الأنفال: 18] (لین
گونه است و الله [تعالی] حیلش
کافران را بی اثر می نماید). همچنان
رسول الله ﷺ فرموده است: «خیر
الناس فی الفتنة رجل معتزل فی
ماله یعبد ربه ویؤدی حقه، ورجل
آخذ برأس فرسه فی سبیل الله
یخیفهم ویخیفونه» (بهترین مردم

در فتنه مردی است که با مالش به گوشه‌ای می‌رود و پروردگارش را عبادت می‌کند و حق او را ادا نمی‌نماید و همچنین مردی که در راه الله سر اسبش را می‌گیرد و آنها را می‌ترساند و آنها نیز او را می‌ترسانند) مسند أحمد.

ابن قیم رحمه الله گفته است:

«... نزد الله تعالی هیچ چیز دوست

همراه با آیات جهاد // 229

داشتنی تر از لیب ن نیست که ی اورش از دشمن وی خشمگین شود و او را برای وی به خشم آورد. الله سبحانه در قسمتهایی از کتابش به لیب ن عبودیت اشاره نموده است، یکی از آنها لیب ن ه ی باشد که ه ی فرماید:

﴿وَمَنْ يُهَاجِرْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ يَجِدْ فِي الْأَرْضِ مُرَآغَمَا كَثِيرًا وَسَعَةً﴾ [النساء: 100]

(و کسی که در راه الله هجرت نماید، بر روی زمین اقامتگاههایی بسیار و گشایش [در مال و دنیا] ۱)

می یابد) مهاجری که برای عبادت الله
تعالی هجرت نماید، مراغم
(خشمگین شونده، جدا شده) نامیده
شده است و چندین شخصی کسی
است که توسط هجرت خود دشمن
الله تعالی و دشمن خودش را
خشمگین می کند و این در حالی
است که الله تعالی دوست دارد تا
یاور او دشمنش را به خشم بیاورد و

همراه با آیات جهاد // 231

او را خشمگین نماید. همان گونه که
الله تعالی می فرماید: ﴿ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ لَأَ
يُصِيبُهُمْ ظَمَأٌ وَلَا نَصَبٌ وَلَا مَخْمَصَةٌ
فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلَا يَطُؤُونَ مَوْطِئًا يَغِيظُ
الْكُفَّارَ﴾ [التوبه: 120] (لین برای آن
است که در راه الله [تعالی]
تشنگی، سختی و گرسنگی به آنها
نمی رسد و گامی به جلو بر نمی -
دارند که توسط آن کافران
خشمگین شوند [مگر آن که عمل
صالحی برای آنها نوشته می شود]).

همچنین بین الله تعالی رسول الله ﷺ و
تبعیت کنندگان از وی را این گونه
توصیف می فرماید: ﴿وَمَثَلُهُمْ فِي
الْأَنْجِيلِ كَزَرْعٍ أَخْرَجَ شَطْأَهُ فَآزَرَهُ
فَأَسْتَغْلَظَ فَاسْتَوَىٰ عَلَىٰ سُوْقِهِ يُعْجِبُ
الزُّرَّاعَ لِيَغِيظَ بِهِمُ الْكُفَّارَ﴾ [الفتح:
29] (و اما توصیف آنها در انجیل به
مانند کشتزاری است که جوانه های
آن بیرون آمده اند و آنها را نیز داده

همراه با آیات جهاد // 233

و محکم نموده است تا آن که بر روی ساقه‌های خود راست ایستاده باشد و توسط آن کشاورزان به شگفت می‌آیند [و از لاین رشد و نمو مؤمنان] کافران به خشم بیایند»^(۱).

لین بعضی از اهدافی است که برای به وقوع پیوستن آنها، جهاد در دین قرار داده شده است. اما نهایی که برای جهاد می‌باشد،

---

(1) مدارج السالکین (1/266).

لین است: اسلام آوردن تمامی
اهل زمین و گردن نهادن آنها به
عقیده‌ی اسلامی جدای از اهل
کتاب و آتش‌پرستان. اما اگر آنان
(۱) جزیه بدهند و به احکام اسلام

---

(1) به معنای اهل کتاب و آتش‌پرستان
است. درباره‌ی افرادی غیر از آنها علماء
در حکم قبول جزیه اختلاف نظر دارند.

همراه با آیات جهاد // 235

التزام داشته باشند و در حالت
ذلت و کوچکی قرار بگیرند،
مسلمانان از جنگ با آنها دست
می‌کشند و این چندین است که
کلمه‌ی الله در بالاترین جا قرار
می‌گیرد و دیدن الله برترین چیز
می‌شود.

به همراه این مطلب ما می‌-

گوییم: جهاد توقف نمی‌یابد، زیرا
درگیری بین حق و باطل تا زمانی
که آن دو بر روی زمین یافت

شوند، ادامه می یابد. پیامبر صلی الله علیه و آله فرموده است: «لا تزال عصابة من المسلمين یقاتلون علی الحق ظاهرين علی من ناوأهم إلی يوم القيامة» (دائماً گروهی از مسلمانان از روی حق جنگ می کنند و بر دشمنشان چیره می شوند و این تا روز قیامت ادامه دارد) متفق علیه همچنان امام

همراه با آیات جهاد // 237

بخاری (بخارایی) در صحیحش آورده است: «باب الجهاد ماض مع البر والفاجر» زی را پیدامبر ﷺ فرموده است: «الخیل معقود فی نواصیها الخیر إلی یوم القیامة، الأجر والمنعم¹» (بر روی پیشانی اسب تا روز قیامت برکت وجود دارد و [پس از] برکت] اجر و غنیمت

---

¹ - این لفظ در اصل کتاب اشتباه نوشته شده

بود و متن عربی آن را تغییر ندادم. (مترجم)

می باشد). حافظ گفته است: «در
قبل امام احمد به آن استدلال
نموده است، زیرا در آن بیان شده
است که بر پیشانی اسبان تا روز
قیامت خیر وجود دارد و آن خیر
را به اجر بردن و غنیمت کسب
کردن تفسیر نموده است. همراه
شدنِ غنیمت با اجر، می رساند که
فقط این استفاده از اسبها در جهاد

می باشد و آن را مقید به وجود
امام عادل ننموده است»^(۱).

فصل ششم: ترساندن کسی که
جهاد را ترک کند و بیان عواقب
آن.

ترک جهاد در حالی که
قدرت برای آن وجود دارد، از
گناهان کبیره است و بین علماء
اختلاف نظری وجود ندارد که اگر

---

(1) فتح الباری (6/42).

گروهی از جهاد با کافران یا اجباری کردن جزیه خودداری کردند، بلید بر علیه آنان جهاد نمود تا آن که به راه درست بازگردند و خود را ملزم به اجرای این واجب محکم نمایند که برای اثبات آن در قرآن و سنت و اجماع حکم وجود دارد.

شیخ الإسلام ابن تیمیہ گفته

همراه با آیات جهاد // 241

است: «هرگاه گروهی از بعضی از نمازهای واجب یا روزه ... یا ملتزم بودن به جهاد یا گرفتن جزییه از اهل کتاب و دیگر واجبات و حرامهای دین خودداری نمودند. عذری برای آنها در انکار کردن و ترک آنها وجود ندارد و کسی که واجب بودن آنها را انکار نماید، کافر می شود و بر علیه گروهی که خودداری نموده اند، جنگ صورت

می‌گیرد، حتی اگر به حکم آن
اقرار کنند. در این باره حتی در
یکی از علماء اختلاف نظری
نمی‌شناسم [و این امر اجماع می-
باشد] (...)^(۱).

عبارات آشکار بسیاری
وجود دارد که از ترک نمودن

---

(1) مجموع الفتاوی (503/28).

همراه با آیات جهاد // 243

جهاد، بر حذر می‌دارد و عواقب
ترک آن را بی‌مان می‌دارد و
خودداری نمایندگان از آن را به
زشت‌ترین اوصاف، توصیف می‌کند -
نماید، بعضی از آنها عبارتند از:

1- ترک جهاد سبب هلاکت

در دنیا و آخرت می‌شود. هلاکت
در دنیا شامل ذلت، بردگی و
تسلط یافتن کافران است و
هلاکت در آخرت نیز معلوم می‌کند -
باشد. الله تعالی می‌فرماید:

﴿وَأَنْفَقُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلَا تُلْقُوا
بِأَيْدِيكُمْ إِلَى التَّهْلُكَةِ وَأَحْسِنُوا إِنَّ
اللَّهَ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ﴾ [البقرة:

195] (و در راه الله انفاق کنید و

به دست خودتان، خود را به

هلاکت نیاندازید و نیکوئی نماید که

الله [تعالی] نیکوئی کنندگان را

دوست می‌دارد)، اسلم بن عمران

گفته است: در جنگ قسطنطنیه

همراه با آیات جهاد // 245

مردی از مهاجرین به صف دشمن زد تا آن را شکافت و ابو ایوب انصاری همراه ما بود، مردم گفتند: با دست خودش، خود را به هلاکت انداخت. ابویوب گفت: ما به این آیه آگاه تر می‌باشیم و آن فقط درباره‌ی ما آمده است، ما صحابه‌ی رسول الله ﷺ بودیم و همراه او جنگ‌هایی را تجربه نمودیم او را یاری دادیم. وقتی اسلام گسترش یافت و ما که گروه

انصار بودیم، خودمان را نجات یافته دیدیم و گفتیم: الله تعالی ما را صحابه‌ی پیامبرش ﷺ قرار داد و او رای‌ماری داد تا آن‌که اسلام گسترش یافت و اهل آن زیاد شدند و ما آن را بر خانواده، اموال و فرزندان خود برتری داده بودیم، [گفتیم:] حالا جنگ را کنار می‌گذاریم و به نزد خانواده و

همراه با آیات جهاد // 247

فرزندان خود می‌روید م و در بین
آنها زندگی می‌کنیم. در اینجا بود
که این آیه برای ما نازل شد:
﴿وَأَنْفِقُوا...﴾ و منظور از هلاکت
در آن، همان باقی ماندن در بین
خانواده و اموال و ترک جهاد
می‌باشد^(۱).

2- ترک جهاد سبب عذاب

الله تعالی و سخت گرفتن او می‌-

---

(1) رواه ابن حبان والحاکم وصحاحه.

شود: ﴿إِنَّمَا تَنْفَرُوا يُعَذِّبُكُمْ عَذَابًا
أَلِيمًا وَيَسْتَبَدِلُ قَوْمًا غَيْرَكُمْ وَلَا
تَضُرُّهُ شَيْئًا وَاللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ
قَدِيرٌ﴾ [التوبة: 39] (اگر برای
جهاد بیرون نروید، شما را با
عذاب دردناکی عذاب می‌نماید و
قوم دیگری را جانشین شما می-
کند و نمی‌توانید دزدهای به او ضرر
برسانید و الله بر هر چیزی

تواناست).

3- ترک جهاد و شاد شدن

از باز ایستادن از آن از صفات

منافقین می باشد. الله تعالی می -

فرماید: ﴿لَا يَسْتَأْذِنُكَ الَّذِينَ

يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ أَنْ

يُجَاهِدُوا بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ وَاللَّهُ

عَلِيمٌ بِالْمُتَّقِينَ * إِنَّمَا يَسْتَأْذِنُكَ

الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ

وَأَرْتَابَتْ قُلُوبُهُمْ فَهُمْ فِي رَيْبِهِمْ

يَتَرَدَّدُونَ﴾ [التوبة: 44 - 45]

(کسانی که به الله و آخرت ایمان دارند از تو برای آن که با مالها و جانهایشان جهاد نمایند، اجازه نمی‌گیرند و الله به متقیان بسیار آگاه است * فقط کسانی از تو اجازه می‌گیرند [که آیا جهاد نمایند یا خیر؟] که به الله و آخرت ایمان ندارند و قلبهای آنها در شک می‌باشد و آنها در شکشان

همراه با آیات جهاد // 251

متردد می باشند)، همچنان بین الله
سبحانه می فرماید: ﴿فَرِحَ
الْمُخَلَّفُونَ بِمَقْعَدِهِمْ خِلَافَ رَسُولِ
اللَّهِ وَكَرِهُوا أَنْ يُجَاهِدُوا بِأَمْوَالِهِمْ
وَأَنْفُسِهِمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَقَالُوا لَنَا
تَنْفَرُوا فِي الْحَرِّ قُلْ نَارُ جَهَنَّمَ أَشَدُّ
حَرًّا لَوْ كَانُوا يَفْقَهُونَ * فَلْيَضْحَكُوا
قَلِيلًا وَلْيَبْكُوا كَثِيرًا جَزَاءً بِمَا كَانُوا
يَكْسِبُونَ﴾ [التوبة: 81 - 82] (با
خانه نشستگان می مانند، همان
کسانی که از جهاد همراه رسول

الله خودداری می‌کنند و از لیدن
عمل خود شاد هستند و [همچنین]
کراهت دارند که با مالها و
جانهایشان در راه الله جهاد نمایند
و می‌گویند: در گرما برای جهاد
بی‌رون نروید! بگو: آتش جهنم
دارای گرمای شدیدتری می‌باشد،
البته اگر آنها فهم داشته باشند *
برای آنچه انجام داده‌اند، بلید کمتر

همراه با آیات جهاد // 253

بخندند و بیشتر گریه کنند).

[همچنین پیامبر ﷺ فرموده است:

«مَنْ مَاتَ وَلَمْ يَغْزُ وَلَمْ يُحَدِّثْ بِهِ

نَفْسَهُ مَاتَ عَلَى شُعْبَةٍ مِنْ نِفَاقٍ»^۱

(کسی که بمیرد و جهاد نکرده

باشد و یا خودش را به جهاد

تحریک ننموده باشد، بر شعبه‌ای

از شعب نفاق مرده است).]

---

^۱ - صحیح مسلم 5040؛ سنن ابوداود

4- ترک جهاد سبب ایجاد

فساد در بین اهل زمین می شود.

الله تعالی می فرماید: ﴿وَلَوْلَا دَفْعُ

اللَّهِ النَّاسَ بَعْضَهُمْ بِبَعْضٍ لَفَسَدَتِ

الْأَرْضُ وَلَكِنَّ اللَّهَ ذُو فَضْلٍ عَلَى

الْعَالَمِينَ﴾ [البقره: 251] (اگر الله

[تعالی] توسط بعضی از مردم

بعضی دیگر را دفع نمی نمود، زمین

فساد پیدا می کرد، ولی الله [متعال]

همراه با آیات جهاد // 255

دارای بخششی بر جهانیان است)،

همچنین الله سبحانه و می فرماید:

﴿وَلَوْ لَا دَفَعُ اللَّهُ النَّاسَ بَعْضَهُمْ

بِبَعْضٍ لَهْدَمَتِ صَوَامِعُ وَيَعُ

وَصَلَوَاتٌ وَمَسَاجِدٌ يُذَكَّرُ فِيهَا اسْمُ

اللَّهِ كَثِيرًا﴾ [الحج: 40] (و اگر الله

[تعالی] بعضی از مردم را با بعضی

دیگر دفع ننماید، صومعه‌ها،

کلیساها، کنیسه‌ها و مسجدهایی

که در آنها نام الله [تعالی] بسیار

یاد می‌شود، ویران می‌شدند).

5- ترک جهاد باعث از بین رفتن مصالح بزرگ و فضایل زیادی می شود که بعضی از آنها عبارتند از: اجر، ثواب، شهادت، غنیمت، تربیت، دفع شرک مافران و ذلیل کردن آنها و همچنین بالا بردن منزلت مسلمانان و عزت آنها.

6- ترک جهاد باعث وارد

همراه با آیات جهاد // 257

شدن عقوبت نزدیک بر ترک
کنندگان آن می‌شود. همان گونه
که الله تعالی ماجرای بنی اسرائیل
را وقتی که موسی علیه السلام از آنان
خواست تا وارد سرزمین مقدس
شوند، بیان می‌فرماید: ﴿يَا مُوسَى
إِنَّا لَن نَدْخُلُهَا أَبَدًا مَا دَامُوا فِيهَا
فَاذْهَبْ أَنْتَ وَرَبُّكَ فَقَاتِلَا إِنَّا هَاهُنَا
قَاعِدُونَ﴾ (ای موسی! ما هرگز
داخل آن نمی‌شویم، تا زمانی که
آن [زورگویان] در آن می‌باشند.

پس تو و پروردگارت بروید و
جنگ نمایید! در حالی که ما اینجا
از نشستگان هستیم. موسی علیه السلام
گفت: ﴿رَبِّ إِنِّي لَأَمْلِكُ إِلَّا
نَفْسِي وَأَخِي فَافْرُقْ بَيْنَنَا وَبَيْنَ
الْقَوْمِ الْفَاسِقِينَ﴾ (پروردگارم! من
تنها مالک خودم و برادرم هستم -
باشم، پس بین ما و قوم فاسقان
جدایی بیانداز!). الله تعالی فرمود:

﴿فَإِنَّهَا مُحَرَّمَةٌ عَلَيْهِمْ أَرْبَعِينَ سَنَةً يَتِيهُونَ فِي الْأَرْضِ فَلَا تَأْسَ عَلَى الْقَوْمِ الْفَاسِقِينَ﴾ [المائدة: 24 - 26] (در نتیجه‌ی آن، ورود به آن [سرزمین] برای آنها چهل سال حرام شد و در بیابان سرگردان خواهند ماند، پس برای قوم فاسقان غمگین مباش!). اصحاب رسول الله ﷺ از لیدن ماجرا به خوبی درس گرفتند و وقتی که رسول الله در جنگ بدر با آنها

مشورت نمود، مقداد رضی الله عنه به او
گفت: ای رسول الله! ما سخنی را
به تو نمی‌گوییم که بنی اسرائیل آن
را به موسی علیه السلام گفتند و آن لیدن
بود: «تو و پروردگارت بروید و
جنگ نمایید و ما اینجا از
نشستگان می‌باشیم» پس فرما بده

همراه با آیات جهاد // 261

و ما همراه تو از جهادکنندگان
می باشیم^(۱).

همچنین رسول الله ﷺ فرموده
است: «إِذَا ضَنَّ النَّاسُ بِالدِّينَارِ
وَالدِّرْهَمِ، وَتَبَايَعُوا بِالْعَيْنَةِ، وَاتَّبَعُوا
أَذْنَابَ الْبَقَرِ، وَتَرَكَوا الْجِهَادَ فِي
سَبِيلِ اللَّهِ، أَنْزَلَ اللَّهُ بِهِمْ بَلَاءً فَلَمْ
يَرْفَعْهُ عَنْهُمْ حَتَّى يَرَا جَعُوا

---

(1) رواه البخاری.

دینهم»^(۱) (اگر مردم برای دینار و درهم بخیل شوند و آن را انفاق نمایند و به روش عینه خرید و فروش نمایند و به دنبال [شلاقهایی که مثل] دم گاو می- باشد، بروند و جهاد در راه الله را ترک نمایند، الله [تعالی] بلایی را

---

(1) رواه أحمد.

همراه با آیات جهاد // 263

بر آنان نازل می‌نماید که آن را از
آنان بر نمی‌دارد، مگر آن که به
دینشان بازگردند).

7- ترک جهاد سبب ذلت و

خواری می‌شود. الله تعالی می‌-

فرماید: ﴿إِنَّمَا تَنفِرُوا يُعَذِّبُكُمْ عَذَابًا

أَلِيمًا وَيَسْتَبَدِلُ قَوْمًا غَيْرَكُمْ وَلَا

تَضُرُّهُ شَيْئًا وَاللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ

قَدِيرٌ﴾ [التوبة: 39] (اگر ب‌رای

جهاد بی‌رون نروید، شما را به

عذاب دردناکی گرفتار می‌نماید و

قومی دیگر را جانش بین شما می -
نماید و ذره‌ای به او ضرر نمی -
رسانید و الله بر هر چیزی
تواناست)، قرطبی گفته است:
«عذاب دردناک در دنیا همان
تسلط دشمنان است و در آخرت
آتش جهنم می باشد». پيامبر ﷺ
فرموده است: «لئن تركتم الجهاد
وأخذتم بأذناب البقر وتبايعتم

همراه با آیات جهاد // 265

بالعینه، لیلزمنکم الله مذله فی
رقابکم لا تنفک عنکم حتی تتوبوا
إلی الله، وترجعوا إلی ما کنتم
علیه»^(۱) (اگر جهاد را ترک کنید و
[شلاقهایی که به مانند] دم گاو
می باشد را بردارید و به طریق
عینه خرید و فروش کنید، الله
[تعالی] ذلتی را در گردن شما قرار
می دهد و آن را از شما دور نمی -

---

(1) رواه أحمد.

کند، مگر آن که به سوی الله توبه
نماید و به آن چیزی که قبل از
آن بودیم بازگردید).

این بعضی از عقوبت‌هایی
است که برای ترک جهاد وجود
دارد و بی‌مان‌داشتن همگی آنها
بسیار طولانی می‌شود. یا الله!
جهاد را برپا دار! اهل انحراف و
فساد را ویران نما! و رحمتت را

بر بندگانت بگستران!

فصل هفتم: میوه‌های جهاد و فایده‌های آن

برای جهاد فولید بزرگ و نتیجه‌های زیبا و مصلحت‌های بسیاری می‌باشد که آنها برای امت و بلکه برای تمامی جهانیان ایجاد می‌گردند. به طور مثال بعضی از آنها را یادآور می‌شویم:

1- آشکار شدن منافقین،

آنان در حالت راحتی از دیگران جدا نمی‌شوند، وای وقتی سختی و مشکلات واقع می‌شوند، آنان به مؤمنان شناسانده می‌شوند و آشکار می‌گردند. الله تعالی می‌فرماید: ﴿مَا كَانَ اللَّهُ لِيَذَرَ الْمُؤْمِنِينَ عَلَىٰ مَا أَنْتُمْ عَلَيْهِ حَتَّىٰ يَمِيزَ الْخَبِيثَ مِنَ الطَّيِّبِ وَمَا كَانَ اللَّهُ لِيُطْلِعَكُمْ عَلَى الْغَيْبِ﴾ [آل

همراه با آیات جهاد // 269

عمران: [179] (الله [تعالی] شما مؤمنان را بر آن چیزی که هستید رها نمی‌نماید، [بلکه شما را مورد آزمایش قرار می‌دهد] تا شخص خبیث را از شخص پاک جدا نماید و الله [تعالی] شما را از غیب مطلع نمی‌نماید). همچنانکه بین الله سبحانه و فرماید: ﴿أَمْ حَسِبْتُمْ أَنْ تَدْخُلُوا الْجَنَّةَ وَلَمَّا يَعْلَمِ اللَّهُ الَّذِينَ جَاهَدُوا مِنْكُمْ وَيَعْلَمِ الصَّابِرِينَ﴾ [آل عمران: 142] (آیا پنداشتید

که داخل بهشت می شوید و الله
[تعالی] کسانی از شما که جهاد
می نمایند و صبرکنندگان را
مشخص نمی دارد، درباره‌ی آنها
در واقعه‌ی بدر می فرماید: ﴿إِذِ
يَقُولُ الْمُنَافِقُونَ وَالَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ
مَرَضٌ غَرَّ هَؤُلَاءِ دِينُهُمْ﴾ [الأنفال:
49] (هنگامی که منافقان و کسانی
که در قلبهایشان مرض وجود

همراه با آیات جهاد // 271

دارند، می‌گویند: دین آنها، آنان را
فریب داده است)، درباره‌ی آنها در
غزوه‌ی احزاب می‌فرماید: ﴿وَإِذْ
يَقُولُ الْمُنَافِقُونَ وَالَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ
مَرَضٌ مَا وَعَدَنَا اللَّهُ وَرَسُولُهُ إِلَّا
غُرُورًا﴾ [الأحزاب: 12] (و
هنگامی که منافقان و کسانی که
در قلبهای آنان مرض وجود دارد،
می‌گویند: الله و فرستاده‌اش به ما
وعده‌ای نداده‌اند، مگر آن که آن
[وعده] فریب می‌باشد)، همچنان

اللَّهُ سُبْحَانَهُ مِمَّا فَرَمَلِيهِ د: ﴿فَإِذَا أُنزِلَتْ
سُورَةٌ مُحْكَمَةٌ وَذُكِرَ فِيهَا الْقِتَالُ
رَأَيْتَ لِلَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ
يَنْظُرُونَ إِلَيْكَ نَظَرَ الْمَغْشَىٰ عَلَيْهِ
مِنَ الْمَوْتِ﴾ [محمد: 20] (وقتی
سوره‌ی محکمی نازل می‌شود که
در آن جنگ یاد شده است،
کسانی که در قلبهایشان مرض
وجود دارد را در حالی می‌بینی که

به مانند کسی که بیهوشی مرگ به او رسیده است، به تو می نگرند).

2- پاک کردن مؤمنان از

گناهان، الله تعالی

می فرماید: ﴿وَتِلْكَ الْأَيَّامُ نُدَاوِلُهَا

بَيْنَ النَّاسِ وَلِيَعْلَمَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا

وَيَتَّخِذَ مِنْكُمْ شُهَدَاءَ وَاللَّهُ لَا يُحِبُّ

الظَّالِمِينَ * وَلِيُمَحِّصَ اللَّهُ الَّذِينَ

آمَنُوا وَيُمَحِّقَ الْكَافِرِينَ﴾ [آل

عمران: 140 - 141] (و لیـ ن

روزگاری است که بـ بین مردم دست

به دست می‌کنیم، تا این که الله
[تعالی] کسانی را که ایمان آورده-
اند مشخص نماید و از بین شما
شاهدانی برگزیند و الله ستمگران
را دوست نمی‌دارد * و تا این که
کسانی ایمان آورده‌اند را پاک
گرداند و کافران را نابود نماید).

3- گرفتن شاهدانی از بین

آنها، همان طور که از آیه‌ی قبل

معلوم شد.

4- از بین بردن کافران،

همان طور که از آیه‌ی قبل معلوم شد.

5- تربیت دادن مؤمنان بر

صبر، ثابت قدم بودن، اطاعت و

بخشش جان و ایشار نمودن، الله

تعالی می‌فرماید: ﴿أَمْ حَسِبْتُمْ أَنْ

تَدْخُلُوا الْجَنَّةَ وَلَمَّا يَعْلَمِ اللَّهُ الَّذِينَ

جَاهَدُوا مِنْكُمْ وَيَعْلَمَ الصَّابِرِينَ﴾

[آل عمران: 142] (آیه‌ی پنداشتید

که داخل بهشت می شوید و الله
[تعالی] افرادی از شما را که جهاد
نمودند مشخص نگرداند و
صبرکنندگان را [نی ز] مشخص
نکند).

6- داخل شدن مردم در

دین الله تعالی، بسیاری از مردم در
حالی که حق دارای حامی قوی
نباشد و مشکلی برای چندین

همراه با آیات جهاد // 277

افرادی پدیش نیماورد، به آن گردن
نمی‌نهند و عموم آفریدگان از
ضعف و ضعیف فرار می‌کنند. الله
تعالی می‌فرماید: ﴿لَقَدْ أَرْسَلْنَا
رُسُلَنَا بِالْبَيِّنَاتِ وَأَنْزَلْنَا مَعَهُمُ
الْكِتَابَ وَالْمِيزَانَ لِيَقُومَ النَّاسُ
بِالْقِسْطِ وَأَنْزَلْنَا الْحَدِيدَ فِيهِ بَأْسٌ
شَدِيدٌ وَمَنَافِعُ لِلنَّاسِ وَلِيَعْلَمَ اللَّهُ
مَنْ يَنْصُرُهُ وَرُسُلَهُ بِالْغَيْبِ إِنَّ اللَّهَ
قَوِيٌّ عَزِيزٌ﴾ [الحديد: 25] (همانا
رسولان خود را با روشنی‌ها

فرستادیم و به همراه آنان کتاب و
می‌زان نازل نمودیم تا بین مردم
عدالت برقرار کنند. [همچنین]
آهن را فرو فرستادیم که در آن
جنگی سخت و منافی برای
انسانها وجود دارد تا آن که الله
[تعالی] کسی که او و رسولانش را
پسندد، در غیب مشخص
گرداند. همانا الله قوی [و] بسیار

باعزت می باشد).

ابن کثیر گفته است: «از آهن برای بازگرداندن کسی که از حق نافرمانی می کند، استفاده می کنیم و این بعد از آن است که برای چنین شخصی حجت تمام می شود. به همین دلیل وقتی رسول الله ﷺ برای نبوت در مکه مبعوث گشت، سیزده سال بر وی سوره های مکی وحی شد که تمامی آنها بحث با مشرکان و بی ایمان و آشکار نمودن

توحید بود و همراه روشنگری و
دلیل آوردن، آمده بودند. وقتی
حجت بر مخالفان تمام شد، الله
تعالی هجرت را در دین قرار داد
و به آنها امر نمود تا با
شمیره‌هایشان و زدن گردن‌ها با
کسانی که با قرآن مخالفت می-
ورزند و آن را تکذیب می‌کنند و
با آن عناد می‌ورزند، جهاد

نمایند»^(۱).

دعوت رسـول الله ﷺ

بزرگترین شاهد بر لاین امر هی -
باشد و وقتی مؤمنان در مدینه
قدرت یافتند، آن را بر روی زمین
گسترش دادند و مکه را فتح
کردند و در نتیجه‌ی آن اعراب
اسلام آوردند و به آن اقرار
نمودند.

---

(1) ابن کثیر (53/8).

7- محو شدن فساد بر

روی زه-ین، اگر مسلمانان با

مفسدان جهاد نکنند. مناره‌ی

فاسدان بالاتر می‌رود و منزلت

آنها قدرت می‌گیرد و این سنتی

است که همیشه وجود داشته

است. الله تعالی درباره‌ی آن می‌-

فرماید: ﴿وَلَوْ لَا دَفَعُ اللَّهُ النَّاسَ

بَعْضَهُمْ بِبَعْضٍ لَفَسَدَتِ الْأَرْضُ

وَلَكِنَّ اللَّهَ ذُو فَضْلٍ عَلَى الْعَالَمِينَ ﴿

[البقره: 251] (و اگر الله [متعال]

بعضی [از مردم] را با بعضی دیگر

دفع

نمی نمود، زمین فاسد می گشت،

ولی الله [تعالی] دارای بخششی بر

جهانیان می باشد، همچنانکه الله

سبحانه می فرماید: ﴿وَلَوْ لَا دَفَعُ اللَّهُ

النَّاسَ بَعْضَهُمْ بِبَعْضٍ لَهَدَمْتُ

صَوَامِعُ وَبِيَعُ وَصَلَوَاتُ وَمَسَاجِدُ

يُذَكَّرُ فِيهَا اسْمُ اللَّهِ كَثِيرًا وَلَيَنْصُرَنَّ

اللَّهُ مَنْ يَنْصُرُهُ إِنَّ اللَّهَ لَقَوِيٌّ
عَزِيزٌ ﴿الْحَجَّ: 40﴾ (و اگر الله
[تعالی] بعضی از مردم را با بعضی
دیگر دفع ننماید، صومعه‌ها،
کلیساه‌ها، کنیسه‌ها و مسجدهایی
که در آنها نام الله [تعالی] بسیار
یاد می‌شود، ویران می‌شدند).

ابن زید گفته است: «لولا

دفع الله الناس بعضهم ببعض: به

معنای آن است، اگر جنگ و جهاد وجود نداشت»^(۱). مقاتل نیز گفته است: «اگر الله تعالی مشرکان را با مسلمانان دفع نمی نمود، مشرکان بر روی زمین غالب می شدند و مسلمانان را می کشتند و مساجد را خراب می کردند»^(۲). الله سبحانه و می فرماید: ﴿كَيْفَ وَإِنْ يَظْهَرُوا

---

(1) الطبری (124/7).

(2) زاد المسیر (30/1).

عَلَيْكُمْ لَأَ يَرْقُبُوا فِيكُمْ إِلَّا وَا ذِمَّةً ﴿

[التوبة: 8] (چگونه [عهد و پیمانی

می تواند با آنها وجود داشته باشد،

در حالی که] اگر بر شما چیره

شوند، درباره‌ی شما هیچ حق

خویشاوندی و پیمانی را رعایت

نمی کنند؟)، همچنان بین الله تعالی

می فرماید: ﴿وَلَنْ تَرْضَىٰ عَنْكَ

الْيَهُودُ وَلَا النَّصَارَىٰ حَتَّىٰ تَتَّبِعَ

مَلَّتَهُمْ ﴿البقرة: 120﴾ (یهودیان و مسیحیان هرگز از تو راضی نمی-شوند، مگر آن که از ملت آنها تبعیت نمایند).

8- صادقانه بودن دعوتی

که در اسلام وجود دارد، برای مردم آشکار می شود. لاین خود دارای وجوهی می باشد:

أ- مردم دعوتگران به سوی

الله تعالی را در حالتی می بینند که برای انجام کارشان هر چیزی را

می‌بخشند و همچنین در کار خود
طمع دنیوی ندارند. در نتیجه چنین
مشاهده‌ای درباره‌ی آنها و آنچه به
آن دعوت می‌دهند، تفکر می‌-
نمایند.

ب- مردم مبادی و شکل آن
دعوت را در بین اهل آن بدون
فریبکاری و پنهانکاری می‌یابند.
به همین دلیل بود که رسول ﷺ و

همراه با آیات جهاد // 289

صحابه رضی الله عنهم هجرت نمودند، تا انجام امر الله تعالی را کامل نمایند و به تمامی آنچه امر شده‌اند، عمل نمایند. اگر انجام شعائر اسلام به صورت پنهانی بری ادای حق الله تعالی کافی بود، پس چرا کسانی که از هجرت کوتاهی نمودند و در بین مشرکان باقی ماندند، گناهکار خطاب شده‌اند: ﴿إِنَّ الَّذِينَ تَوَفَّاهُمُ الْمَلَائِكَةُ ظَالِمِي أَنْفُسِهِمْ قَالُوا فِيمَ كُنْتُمْ قَالُوا كُنَّا مُسْتَضْعَفِينَ فِي

الْأَرْضِ قَالُوا أَلَمْ تَكُنْ أَرْضُ اللَّهِ
وَأَسْعَةً فَتُهَاجِرُوا فِيهَا فَأُولَئِكَ
مَأْوَاهُمْ جَهَنَّمُ وَسَاءَتْ مَصِيرًا * إِلَّا
الْمُسْتَضْعَفِينَ... ﴿[النساء: 97 -

[99] کسانی که ملائک جان آنها
را می‌گیرند، در حالی که به
خودشان ظلم نموداند. [ملائک به
آنان] می‌گویند: «کجا بودید؟»
می‌گویند: ما ضعیف نگاه داشته

همراه با آیات جهاد // 291

شدگانی بر روی زه بین بودیم.
[ملائک] می گویند: «آیا زه بین الله
[تعالی] وسیع نبود تا در آن
هجرت نماید؟» جایگاه چندین
افرادی جهنم است و بد
بازگشتگاهی می باشد * مگر
ضعیف نگاه داشته شدگانی که (...).

ج- آنچه از سببهای
یاری شدن و پیروزی که الله تعالی
برای مجاهدان قرار می دهد و به
ظاهر مادی هستند و وجود چندین

یاری شدنی، سبب می شود تا مردم این دعوت را تصدیق نمایند. الله تعالی می فرماید: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اذْكُرُوا نِعْمَةَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ إِذْ جَاءَتْكُمْ جُنُودٌ فَأَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ رِيحًا وَجُنُودًا لَمْ تَرَوْهَا﴾ [الأحزاب: 9] (ای کسانی که ایمان آورده‌اید! نعمت الله [تعالی] بر خودتان را یاد کنید و آن وقتی

همراه با آیات جهاد // 293

بود که لشگریان [برای جنگ با شما] آمدند و در پس آن، بر آنها بادی فرستادیم و [همچنین] سربازانی که آنه را نمی بینید. لیدن ماجرا در غزوه‌ی احزاب اتفاق افتاد و به مانند آن در غزوه‌ی بدر و دیگر میدانها نیز پیش آمد...

9- آن سببی بر پیوند دادن مسلمانان و الفت ایجاد شدن در بین آنها و کم شدن اختلاف آنها می باشد، لیدن وقتی اتفاق می افتد

که برای دفع کردن دشمن و نشر دادن دینشان و دعوت به سوی الله تعالی، در کنار یکدیگر جمع می-شوند. الله تعالی می فرماید: ﴿هُوَ الَّذِي آيَّدَكَ بِنَصْرِهِ وَبِالْمُؤْمِنِينَ * وَاللَّفَّ بَيْنَ قُلُوبِهِمْ لَوْ أَنْفَقْتَ مَا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا مَا أَلْفَتَ بَيْنَ قُلُوبِهِمْ وَلَكِنَّ اللَّهَ أَلْفَ بَيْنَهُمْ إِنَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ﴾ [الأنف: 62 - 63] (او)

همراه با آیات جهاد // 295

کسی است که بایاری دادنش و مؤمنان به تو کمک کرد * و بین قلبهای آنان الفت ایجاد نمود، اگر تمامی آنچه بر روی زمین است را خرج می‌کردی نمی‌توانستی بین قلبهای آنان الفت ایجاد نمایی، ولی این الله [تعالی] می‌باشد که بین آنها الفت ایجاد نموده است. همانا او بسیار با عزت و بسیار با حکمت می‌باشد، همچنان می‌-
فرماید: ﴿وَأَطِيعُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَلَا

تَنَازَعُوا فَتَفْشَلُوا وَتَذْهَبَ رِيحُكُمْ
وَاصْبِرُوا إِنَّ اللَّهَ مَعَ الصَّابِرِينَ ﴿٤٦﴾
[الأنفال: 46] (و از الله و

فرستاده‌اش اطاعت کنید و با
یکدیگر اختلاف نوزید که در
نتیجه‌ی آن سست می‌شوید و
قدرت شما از بین می‌رود.
همچنین صبر نمایید که الله همراه
صبرکنندگان است)، همچنین می‌-

فرماید: ﴿يَسْأَلُونَكَ عَنِ الْأَنْفَالِ قُلِ
الْأَنْفَالُ لِلَّهِ وَالرَّسُولِ فَاتَّقُوا اللَّهَ
وَأَصْلِحُوا ذَاتَ بَيْنِكُمْ وَأَطِيعُوا اللَّهَ
وَرَسُولَهُ إِن كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ﴾

[الأنفال: 1] (از تو درباره‌ی انفال

می‌پرسند، بگو: انفال برای الله و

رسول می‌باشد، پس اگر از

مؤمنان می‌باشد از الله [تعالی]

تقوا پیشه کنید و بدین خودتان

صلح و صفا برقرار کنید!).

می شود، الله تعالی می فرماید:

﴿وَالَّذِينَ جَاهَدُوا فِينَا لَنَهْدِيَنَّهُمْ سُبُلَنَا﴾ [العنكبوت: 69] (کسانی که در راه ما جهاد می کنند، آنها را به راه هایمان [مثل نماز، زکات و دیگر اموری دینی] هدایت می نمایم)، سفیان بن عیینه به ابن مبارک گفته است: «اگر در بین مردم اختلاف نظر پیدا کردی بر

همراه با آیات جهاد // 299

توست که به سراغ مجاهدان و کسانی که در مرزها هستند، بروی، زی را الله تعالی می فرماید:

﴿لَنَهْدِيَنَّهُمْ﴾ (آنان را هدایت می - کند یم)»^(۱). ابن جریر گفته است:

﴿لَنَهْدِيَنَّهُمْ سُبُلَنَا﴾ (آنان را به راه - هایمان هدایت می کند یم) به معنای آن است که آنها را به راه های مستقیم بودن می رسانیم و این

---

(1) القرطبی (364/13).

همان رس‌یدن به دین الله تعالی
است که همان اسلامی می‌باشد که
الله متعال محمد ﷺ را بر آن مبعوث
نموده است»^(۱).

11- آن سبب تمسک

جستن مسلمانان به دینشان و
تشویق آنها به محافظت از آن

---

(1) الطبری (15/21).

همراه با آیات جهاد// 301

همی شود، زید را آنان در راه جهاد،
گران و ارزان را همی بخشند و برای
آنها امکان ندارد که در آن کوتاهی
کنند و یا سستی ورزند. سید قطب
گفته است: «گریزی نیست که
جانها باید با بلا یا و امتحان شدن
در میدان حقّی که ترس در آن
وجود دارد، تربیت یابند... تا
مؤمنان تکالیفی که در لیدن عقیده
وجود دارد را ادا کنند و تا آنجا
که توان آن را دارا همی باشند در

لین راه تکالیف خود را به گردن
نهند. عقاید ضعیفی که اصحاب
خود را بر آن نمی‌دارد تا تکالیف
آن را انجام دهند، ولی وقتی
گرفتار مصیبت می‌شوند، در انجام
تکالیف قوی می‌گردند. تکالیف در
اینجا چیز با ارزشی است که
باعث قدرت یافتن عقیده در جان
اهل آن می‌باشد و لین قبل از آن

است که در جان دیگران قوی
شود»^(۱).

فصل هشتم: عوامل پد روزی و یاری شدن^(۲)

برای پد یاری شدن و پد روزی
سبب‌های بس یاری وجود دارد که
عبارات آشکار زیدادی از قرآن و
سنت برای آن وجود دارد. قسمتی

---

(1) الظلال (2/145).

(2) بتصرف من کتاب: وسائل النصر.

از آنها که در قرآن آمده است به
شرح ذیل می باشد:

اول: ایمان و تقوا، الله تعالى

می فرماید: ﴿إِنَّ اللَّهَ يُدَافِعُ عَنِ
الَّذِينَ آمَنُوا﴾ [الحج: 38] (الله

[متعال] از کسانی که ایمان

آورده اند، دفاع می نماید). همچنین

الله تعالى می فرماید: ﴿إِنَّا لَنَنْصُرُ

رُسُلَنَا وَالَّذِينَ آمَنُوا فِي الْحَيَاةِ

الدُّنْيَا وَيَوْمَ يَقُومُ الْأَشْهَادُ ﴿غافر:

[51] (همانا ما فرستادگان خودمان

و کسانی را که ایمان آورده‌اند در

زندگی دنیوی و روزی که شاهدان

بر می‌خیزند، پاری می‌نماییم)،

همچنین الله تعالی می‌فرماید:

﴿وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ رُسُلًا إِلَىٰ

قَوْمِهِمْ فَجَاءُواهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ فَانْتَقَمْنَا

مِنَ الَّذِينَ أَجْرَمُوا وَكَانَ حَقًّا عَلَيْنَا

نَصْرُ الْمُؤْمِنِينَ﴾ [الروم: 47]

(همانا قبل از تو رسولانی را به

سوی قومشان فرستادیم و آنان با
روشنی‌ها به نزد آنها رفتند و ما
نی‌ز از کسانی که مرتکب جرم
می‌شدند [و آنها را تکذیب می‌-
کردند و آزار می‌دادند] انتقام
گرفتیم و حق‌ی بر ما وجود دارد
که همان‌یاری دادن مؤمنان
است)، الله سبحانه می‌فرماید:
﴿وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ

وَعَمَلُوا الصَّالِحَاتِ لِيَسْتَخْلِفَنَّهُمْ فِي
الْأَرْضِ كَمَا اسْتَخْلَفَ الَّذِينَ مِنْ
قَبْلِهِمْ... ﴿ [النور: 55] (الله [تعالی]

به کسانی از شما که ایمان آورده-
اند و عمل صالح انجام می دهند،
و عده داده است که آنان را
جانشینانی بر روی زمین قرار
می دهد، همان گونه که کسانی که
قبل از شما بودند را جانشینانی
قرار داد، آیات دلیلی بر این امر
می باشند که ایمان عاملی مهم

برای پی‌ماری شدن و پی‌روز گردیدن
بر دشمنانی که تعداد آنها بسیار
زیاد است، می‌باشد.

اما تقوا: الله تعالی می‌فرماید:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا قَاتِلُوا الَّذِينَ
يَلُونَكُمْ مِنَ الْكُفَّارِ وَلِيَجِدُوا فِيكُمْ
غِلْظَةً وَعَلِمُوا أَنَّ اللَّهَ مَعَ الْمُتَّقِينَ﴾

[التوبة: 123] (ای کسانی که

ایمان آورده‌اید با کافرانی که [از

لحاظ جغرافیایی] به شما نزدیکتر

هستند، بجنگید و آنان در شما

تندی ببینند و بدانید که الله [متعال]

همراه متقیان است)، همچنان بین الله

تعالی می فرماید: ﴿تِلْكَ الدَّارُ

الْآخِرَةُ نَجْعَلُهَا لِلَّذِينَ لَا يُرِيدُونَ

عُلُوقًا فِي الْأَرْضِ وَلَا فَسَادًا وَالْعَاقِبَةُ

لِلْمُتَّقِينَ﴾ [القصاص: 83] (آن

سرزمین آخرت است که برای

کسانی آن را قرار داده ایم که بر

روی زمین، خواهان استکبار و

فساد نیستند و عاقبت برای متقیان
است). همچنین می‌فرماید: ﴿وَمَنْ
يَتَّقِ اللَّهَ يَجْعَلْ لَهُ مَخْرَجًا﴾
[الطلاق: 2] (و کسی که از الله
[متعال] تقوا پیشه کند، برای او
محل خروجی [از مشکلات] قرار
می‌دهد). همچنین بین الله و عِبَادِهِ -
فرماید: ﴿وَإِنْ تَصَبَرُوا وَتَتَّقُوا لَأَ
يُضْرِكُمْ كَيْدُهُمْ شَيْئًا﴾ [آل عمران:

همراه با آیات جهاد // 311

[120] (اگر صبر نماید و تقوا

پیشه کنید، حیل‌های آنها هیچ

ضرری به شما نمی‌رساند).

همچنین الله سبحانه و تعالی فرماید:

﴿بَلَىٰ إِن تَصْبِرُوا وَتَتَّقُوا وَيَأْتُوكُم

مِّن فَوْرِهِمْ هَذَا يُمْدِدْكُمْ رَبُّكُمْ

بِخَمْسَةِ آلَافٍ مِّنَ الْمَلَائِكَةِ

مُسَوِّمِينَ﴾ [آل عمران: 125]

(آری! اگر صبر نماید و تقوا پیشه

کنید و آنان همینک بر شما بتازند،

پروردگار شما، شما را با پنج هزار

ملائک نشان داری می دهد) و
دیگر آیاتی که در این زمینه وجود
دارد.

دوم: آماده سازی، آن آماده

سازی این موارد است:

أ- آماده نمودن قدرتی برای
حمله.

ب- آماده نمودن مال در حد
نیاز.

ج- آماده کردن لشگریانی
صالح برای جهاد.

لین موارد در لین سخن الله
تعالی وجود دارد: ﴿وَأَعِدُّوا لَهُمْ مَا
اسْتَطَعْتُمْ مِنْ قُوَّةٍ وَمِنْ رِبَاطِ الْخَيْلِ
تُرْهِبُونَ بِهِ عَدُوَّ اللَّهِ وَعَدُوَّكُمْ
وَأَخْرَيْنَ مِنْ دُونِهِمْ لَأَتَعْلَمُونَهُمْ
اللَّهُ يَعْلَمُهُمْ وَمَا تُنْفِقُوا مِنْ شَيْءٍ
فِي سَبِيلِ اللَّهِ يُوَفَّ إِلَيْكُمْ وَأَنْتُمْ لَأَ
تُظْلَمُونَ﴾ [الأَنْفَالُ: 60] (و آنچه
از قدرت را که توان آن را دارید،

برای آنها مهیا سازید و از اسبان جنگی [و ...] که توسط آن دشمنان و دشمن خودتان و افراد دیگری غیر از آنها که شما آنها را نمی‌شناسید و الله [متعال] به آنان آگاه است، را بترسانید و آنچه در راه الله انفاق می‌کنید، به سوی شما باز می‌گردد و شما مورد ظلم واقع نمی‌شوید).

همراه با آیات جهاد // 315

سوم: ثابت قدم بودن.

چهارم: زیاد الله تعالى را یاد

نمودن.

پنجم: اطاعت از الله تعالى و

اطاعت _____ از

فرستاده اش ﷺ.

ششم: عدم اختلاف.

هفتم: [که از مهمترین

عوامل می باشد همان] صبر است.

دلیل این پنج مورد که بیان

شد، سخن الله تعالى در اول

سوره‌ی انفال می‌باشد:

﴿يَسْأَلُونَكَ عَنِ الْأَنْفَالِ قُلِ الْأَنْفَالُ

لِلَّهِ وَالرَّسُولِ فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَصْلِحُوا

ذَاتَ بَيْنِكُمْ وَأَطِيعُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ

إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ﴾ (از تو درباره‌ی

انفال می‌پرسند. بگو: انفال برای

الله و رسول می‌باشد. پس از الله

[متعال] تقوا پیشه کنید و بدین

خودتان صلح و صفا برقرار کنید و

همراه با آیات جهاد // 317

اگر از مؤمنان هستید، از الله و فرستاده‌اش اطاعت کنید (د). همچنان می فرماید: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا لَقِيتُمْ فِئَةً فَاثْبُتُوا وَاذْكُرُوا اللَّهَ كَثِيرًا لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ﴾ [الأنفال: 45 - 46] (ای کسانی که ایمان آورده‌اید! وقتی با گروهی [از دشمنان] روبرو شدید، ثابت قدم گردید و الله [متعالم] را زیاد یاد کنید! باشد که رستگار گردید). مؤمنان در واقعه‌ی احد درس

سختی گرفتند و آن وقتی بود که
با یکدیگر اختلاف پیدا کردند و از
رسول ﷺ نافرمانی نمودند. الله
تعالی می فرماید: ﴿وَلَقَدْ صَدَقَكُمُ
اللَّهُ وَعَدَهُ إِذْ تَحُسُّونَهُمْ بِإِذْنِهِ حَتَّى
إِذَا فَشِلْتُمْ وَتَنَازَعْتُمْ فِي الْأَمْرِ
وَعَصَيْتُمْ مِمَّنْ بَعْدَ مَا أَرَاكُمْ مَا
تُحِبُّونَ مِنْكُمْ مَنْ يُرِيدُ الدُّنْيَا
وَمِنْكُمْ مَنْ يُرِيدُ الْآخِرَةَ ثُمَّ صَرَفَكُمْ

همراه با آیات جهاد // 319

عَنْهُمْ لِيَبْتَلِيَكُمْ وَلَقَدْ عَفَا عَنْكُمْ
وَاللَّهُ ذُو فَضْلٍ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ ﴿

[آل عمران: 152] (و الله تعالى به

وعددهاش در برابر شما وفا کرد و

آن وقتی بود که به اراده و اجازهی

او آنها را از پای درآوردید تا آن

که سست شدید و در امر اختلاف

پیدا کردید و بعد از آن که [الله

تعالی] آنچه را که دوست داشتید،

به شما نشان داد، نافرمانی کردید.

از شما افرادی هستند که دنیا را

می خواهند و از بین شما افرادی هستند که آخرت را می خواهند. سپس شما را از آنها بازداشت تا شما را امتحان نماید و او شما را بخشد و الله [متعال] دارای منت و بخششی بر مؤمنان است).

هشتم: اخلاص داشتن برای الله تعالی در هنگام نبرد، پس مسلمان نباید از روی تعصب یا

همراه با آیات جهاد // 321

قوم‌گرایی و پایداری و پایداری برای آن
که مردم از وی خوب بگویند،
جنگ نماید. الله تعالی می‌فرماید:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِن تَنصُرُوا
اللَّهَ يَنصُرْكُمْ وَيُثَبِّتْ أَقْدَامَكُمْ...﴾

[محمد: 7] (ای کسانی که ایمان

آورده‌اید! اگر الله را یاری نمایید،

شما را یاری می‌نماید و شما را

ثابت قدم می‌گرداند...)، همچنان

می‌فرماید: ﴿وَلَيَنصُرَنَّ اللَّهُ مَنْ

يَنصُرُهُ﴾ [الحج: 40] (و همانا الله

مطمئناً کسی که او را یاری نماید،
یاری می‌کند). به همین شکل
آیاتی وجود دارد که جنگ و نبرد
را به راه الله تعالی مختص می‌-
گرداند و آنها بسیار زیاد می‌باشند.
همچنین الله تعالی مؤمنان را در
جنگیدن از تشابه به کافران نهی
فرموده است و آنان را از این که
به مانند کافران از روی ریا، فخر

همراه با آیات جهاد // 323

فروشی و تکبر جنگ نمایند، بر
حذر داشته است و آن جایی است
که می‌فرماید: ﴿وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ
خَرَجُوا مِنْ دِيَارِهِمْ بَطَرًا وَرِئَاءَ
النَّاسِ وَيَصُدُّونَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ
وَاللَّهُ بِمَا يَعْمَلُونَ مُحِيطٌ﴾ [الأنفال:

47] (و از کسانی نباشید که برای

تکبر و ریا نمودن در مقابل مردم

از

سرزمین‌شان [برای جهاد] بیرون

می‌آیند و از راه الله [تعالی] باز

می‌دارند و الله به آنچه انجام می‌دهند، احاطه دارد).

نهم: پاک کردن لشکریان از

عناصر فاسد و ضعیف النفس، الله

تعالی می‌فرماید: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ

آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا بَطَانَةً مِّنْ دُونِكُمْ

لَا يَأَلُونَكُمُ خَبَالًا وَدُّوا مَا عَنِتُّمْ قَدْ

بَدَتِ الْبَغْضَاءُ مِنْ أَفْوَاهِهِمْ وَمَا

تُخْفِي صُدُورُهُمْ أَكْبَرُ...﴾ [آل

همراه با آیات جهاد // 325

عمران: [118] (ای کسانی که ایمان آورده‌اید! از غیر خود محرم اسرار نگیرید! آنان از رساندن هر گونه زیان و ضرری به شما کوتاهی نمی‌کنند و دوست دارند تا شما گرفتار سختی و مشقت شوید. دشمنی از زبان آنها آشکار شده است و آنچه در سینه‌هایشان پنهان می‌کنند، بزرگتر است ...). الله تعالی به طور آشکار ضرر وجود منافقان در صف

مجاهدین را این گونه بیان می -

فرماید: ﴿لَوْ خَرَجُوا فِيكُمْ مَا

زَادُوكُمْ إِلَّا خَبَالًا وَلَأَوْضَعُوا

خَلَالَكُمْ يَبْغُونَكُمُ الْفِتْنَةَ وَفِيكُمْ

سَمَاعُونَ لَهُمْ وَاللَّهُ عَلِيمٌ

بِالظَّالِمِينَ﴾ [التوبة: 47] (اگر آنان

[برای جهاد] در بین شما بیرون

می آمدند، چیزی جز هلاکت بر

شما نمی افزودند و در میان شما

همراه با آیات جهاد // 327

حرکت می کردند و برای شما در پی فتنه انگیزی می گشتند و در بین شما افرادی هستند که سخن آنها را می شنوند و الله به ستمگران بسیار آگاه است). در اینجا است که طالوت سربازانش را قبل از آن که به صف دشمن برسند، امتحان می کند تا آن که لشکر خود را از عناصر رست پاک گرداند: ﴿فَلَمَّا فَصَلَ طَالُوتُ بِالْجُنُودِ قَالَ إِنَّ اللَّهَ مُبْتَلِيكُمْ بِنَهَرٍ فَمَنْ شَرِبَ مِنْهُ فَلَيْسَ

مِنِّي وَمَنْ لَمْ يَطْعَمَهُ فَإِنَّهُ مِنِّي إِلَّا
مَنْ اغْتَرَفَ غُرْفَةً بِيَدِهِ فَشَرِبُوا مِنْهُ
إِلَّا قَلِيلًا مِنْهُمْ فَلَمَّا جَاوَزَهُ هُوَ
وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ قَالُوا لَا طَاقَةَ لَنَا
الْيَوْمَ بِجَالُوتَ وَجُنُودِهِ قَالَ الَّذِينَ
يَظُنُّونَ أَنَّهُمْ مُلَاقُوا اللَّهَ كَمُ مِنْ فِتْنَةٍ
قَلِيلَةٍ غَلَبَتْ فِتْنَهُ كَثِيرَةً بِإِذْنِ اللَّهِ
وَاللَّهُ مَعَ الصَّابِرِينَ ﴿البقرة: 249﴾

(وقتی طالوت لشگریان را از

همراه با آیات جهاد // 329

شهر] بیرون برد، گفت: الله [تعالی] شما را با رودخانه‌ای مورد آزمایش قرار می‌دهد، کسی که چیزی از آن بنوشد از من نیست و کسی که از آن نخورد از من است، مگر آن که به اندازه‌ی مشتی [از آن بنوشد]. پس به غیر از کمی از آنها از آن نوشیدند و وقتی که او و کسانی که همراه او ایمان آورده بودند، از آن [رودخانه] گذشتند، گفتند: امروز توان مقابله با جالوت

و لشگریانش را نداریم. [ولی]
کسانی که یقین داشتند که آنها به
دیدار الله [تعالی] می‌رسند، گفتند:
چه بسا به اذن الله [تعالی] عده‌ی
کمی بر عده‌ی زیاد غلبه نمایند و
الله با صبر کنندگان می‌باشد).

در نتیجه‌ی این پاک نمودن،
طالوت بر جالوت غلبه پیدا کرد:
﴿فَهَزَمُوهُمْ بِإِذْنِ اللَّهِ وَقَتَلَ دَاوُودُ

همراه با آیات جهاد// 331

جَالُوتَ ﴿﴾ [به اذن الله [تعالی] آنان
را شکست دادند و داود، جالوت
را به قتل رساند).

دهم: توکل بر الله تعالی:

مجاهدین وقتی خود را مهیا
ساختند و به دنبال اسباب پیروزی
رفتند، بلید به همراه آن بر الله
تعالی توکل نمایند و اسباب مادی
را برای خود کافی ندانند. اسباب
هیچکدام باعث پیروزی و پیماری
شدن نمی‌شوند، مگر آن که الله

تعالی به آن اذن دهد. الله تعالی
می فرماید: ﴿إِنْ يَنْصُرْكُمْ اللَّهُ فَلَا
غَالِبَ لَكُمْ وَإِنْ يَخْذُلْكُمْ فَمَنْ ذَا
الَّذِي يَنْصُرْكُمْ مِنْ بَعْدِهِ وَعَلَى اللَّهِ
فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ﴾ [آل عمران:

160] (اگر الله [متعالم] شما را

یاری نماید، غلبه کننده ای بر شما
وجود ندارد و اگر شما را خوار
نماید، پس چه کسی بعد از او شما

همراه با آیات جهاد // 333

را یاری می دهد و مؤمنان فقط^۱ بر
الله توکل می کنند). همچنان هم می -
فرماید: ﴿وَمَنْ يَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ
فَهُوَ حَسْبُهُ﴾ [الطلاق: 3] (و کسی
که بر الله توکل نماید، او برایش
کافی می باشد).

ی - از دهم: دعا نمودن، الله
تعالی در باره ی قوم طالوت می -

---

¹ - چون جار و مجرور مقدم شده است،

معنای اختصاص می دهد. (مترجم)

فرماید: ﴿وَلَمَّا بَرَزُوا لِجَالُوتَ
وَجُنُودِهِ قَالُوا رَبَّنَا أَخْرِغْ عَلَيْنَا صَبْرًا
وَوَثِّبْ أقدامَنَا وَأَنْصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ
الْكَافِرِينَ﴾ [البقرة: 250] (و وقتی
به جالوت و سربازانش رسیدند،
گفتند: پروردگار ما! بر ما صبر
بیار! و ما را ثابت قدم گردان! و
ما را بر گروه کافران یاری نما!،
همچنین می فرماید: ﴿وَكَأَيِّنْ مِنْ

نَبِيٌّ قَاتِلٌ مَعَهُ رَبِّيُونَ كَثِيرٌ فَمَا
وَهَنُوا لِمَا أَصَابَهُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ
وَمَا ضَعُفُوا وَمَا اسْتَكَانُوا وَاللَّهُ
يُحِبُّ الصَّابِرِينَ * وَمَا كَانَ قَوْلُهُمْ
إِلَّا أَنْ قَالُوا رَبَّنَا اغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا
وَأَسْرَأْنَا فِي أَمْرِنَا وَثَبَّتْ أقدامَنَا
وَأَنْصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ ﴿آل

عمران: 146 - 147] (و چپه

بسیار پیدامبرانی بوده‌اند که همراه

آنها افراد خدایی بس یاری جنگ

نموده‌اند و آنان در آنچه در راه الله

به آنها می‌رسید، سستی نورزیدند
و ضعف نشان ندادند و زبون
نشدند و الله صبرکنندگان را
دوست می‌دارد * سخن آنها جز
این نبود که می‌گفتند: «پروردگار
ما! گناهان ما و اسراف ما در
امورمان را بیهامرز و ما را ثابت
قدم گردان و ما را بر گروه کافران
بیاری نما!». آیه‌اتی که بر واجب

همراه با آیات جهاد // 337

بودن دعا دلالت می‌کند، بس یار
هستند.

دوازدهم: توبه، شکی وجود
ندارد که توبه از بزرگترین وسایل
یاری شدن می‌باشد. به همین دلیل
تبعیت کنندگان از پیامبران علیهم
الصلاة والسلام قبل از آن که در
معرکه‌ی جنگ حاضر شوند،
بس یار طلب آمرزش می‌کردند و
این در آیه‌ی قبل بیان شد و
همچنین الله تعالی می‌فرماید: ﴿وَمَا

أَصَابَكُمْ مِنْ مُصِيبَةٍ فَبِمَا كَسَبَتْ
أَيْدِيكُمْ وَيَعْفُو عَنْ كَثِيرٍ ﴿

[الشوری: 30] (و مصیبتی به شما

[مثل شکست خوردن از کافران]

نمی‌رسد، مگر به واسطه‌ی آنچه

دست‌هایتان کسب کرده‌اند و [آن

مصیبت باعث می‌شود تا] گناهان

بس یاری بخشیده شوند). الله جل

شأنه می‌فرماید: ﴿أَوْلَمَّا أَصَابَتْكُمْ

همراه با آیات جهاد // 339

مُصِيبَةٌ قَدْ أَصَبْتُمْ مِثْلَهَا قُلْتُمْ أَنَّى هَذَا قُلْ هُوَ مِنْ عِنْدِ أَنْفُسِكُمْ ﴿﴾ [آل عمران: 165] (آیا ما آنچه از مصیبت که [در غزوه‌ی احد] به شما رسید و این در حالی بود که دو برابر آن را [در غزوه‌ی بدر] به آنها رساندید، گفتید: این از کجا آمده است؟ بگو: آن از جانب خودتان است).

سه یزدهم: تحریر ک کردن و

رغبت ایجاد نمودن در ب بین

مؤمنان برای جهاد، لیکن عمل از
خطبه‌های موثر خطیبان و واعظان
و با آناشیده‌های حماسی^۱ ایجاد

---

^۱ - نکته‌ی قابل توجه درباره‌ی آناشید این
است که نباید به جای قرآن و اذکار مأثور،
ورد زبان انسان شوند و به جای آن که انسان
قرآن بخواند و یا اذکار مأثور را به زبان
آورد، مشغول خواندن آناشید شود. من کسی
را می‌شناسم که بعد از مدتی آناشید گوش

=

همراه با آیات جهاد // 341

می شود: ﴿يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ حَرِّضِ
الْمُؤْمِنِينَ عَلَى الْقِتَالِ ...﴾ [الأنفال:
65] (ای پیامبر! مؤمنان را برای
جنگیدن تشویق و ترغیب کن!...)،
همچنین الله جل و عز می فرماید:
﴿فَقَاتِلْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ لَأُكَلِّفَ إِلَّا
=

دادن به این نتیجه رسید که بجای آن که از
آیات قرآن متأثر شود، از سرودهای آناشید،
متأثر می شد. و باید در گوش دادن و خواندن
آنها اعتدال را رعایت کرد. (مترجم)

نَفْسَكَ وَحَرَضِ الْمُؤْمِنِينَ عَسَى
اللَّهُ أَنْ يَكْفَ بِأَسِ الَّذِينَ كَفَرُوا
... ﴿[النساء: 84]﴾ (پس در راه الله
جنگ نما! تکلیفی بر تو نیست،
مگر به اندازه‌ی نفست و مؤمنان را
[به آن جهاد] تشویق نما! امید به
آن که الله [تعالی] دست کسانی را
که کفر می‌ورزند را از بدی نمودن
باز دارد).

همراه با آیات جهاد // 343

چهاردهم: بر حذر داشتن از آن که شیطان مؤمنان را فریب دهد، آن فریب وقتی ایجاد می‌شود که آنها اسباب مادی و ظاهری را برای خود کافی می‌بینند یا آن که از عبادت‌های خود به شگفتی - آیند و گناهان خودشان را فراموش می‌کنند. همان گونه که شیطان لین بلا را در غزوه‌ی بدر بر سر مشرکان آورد: ﴿وَإِذْ زَيْنَ لَهُمُ الشَّيْطَانُ أَعْمَالَهُمْ وَقَالَ لَا

غَالِبَ لَكُمْ الْيَوْمَ مِنَ النَّاسِ وَإِنِّي
جَارٌ لَكُمْ فَلَمَّا تَرَأَتِ الْفِتَّانَ نَكَصَ
عَلَى عَقْبَيْهِ وَقَالَ إِنِّي بَرِيءٌ مِنْكُمْ
إِنِّي أَرَى مَا لَمْ تَرَوْنَ إِنِّي أَخَافُ
اللَّهَ وَاللَّهُ شَدِيدُ الْعِقَابِ ﴿الأنفال﴾:

[48] (و وقتی که شیطان اعمال

آنها را برایشان زینت داد و [به

آنها] گفت: امروز کسی از انسانها

بر شما غلبه نمی‌کند و من همراه

همراه با آیات جهاد // 345

شما هستیم. ولای وقتی دو گروه با
یک دیگر روبرو شدند به عیب
برگشت و گفت: من از شما بیزار
می‌باشم و من چیزی را می‌بینم که
شما نمی‌بینید و من از [این که
هلاک شوم و از بین بروم] از الله
[متعال] می‌ترسم و الله دارای
مجازات‌های شدید است). ابن عباس
رضی الله عنهما گفته است: «وقتی
روز بدر رسید، ابلیس با پرچم و
سربازانش در صف مشرکان قرار

گرفت و در قلب مشرکان القاء
کرد که احدی نمی تواند به ه بیچ
طریقی بر شما غلبه کند و من
همراه شما هستم، وقتی با یکدیگر
روبرو شدند و شیطان به کمک
نمودن ملائک نگاه کرد، به عقب
برگشت و گفت: من چیزی را

همراه با آیات جهاد// 347

می بینم که شما نمی بینید»^(۱). [نکته دیگر این است که مسلمانان نبلید به سبب پیروزی مغرور شوند. مثالی برای این امر می باشد که همان ابله یس است، و عابد و موجود صالحی بود، ولی وقتی جن ها قبل از آمدن انسان بر روی زمین، بر روی آن فساد ایجاد کردند، الله تعالی فرماندهی لشکر

---

(1) ابن جریر 265/6.

ملائک را به ابله یس که در آن
زمان اسمش عزازیل بود، داد تا
آن جنهای فاسد را به حال خود
برگرداند، در نتیجه ی این فرماندی
و پیروزی که بدست آمد، شیطان
مغرور شد و همان بلایی سرش
آمد که سجده نکردن به آدم عَلَيْهِ السَّلَام
بود و در نتیجه ی این تکبر و غرور،
عبادت های خودش را باطل

نمود. ^۱

پانزدهم: عدم وهم ایجاد کردن درباره‌ی دشمن به شکلی غیر حقیقی، به مانند آن که برای آنها توهم ایجاد شود که تعداد آنها کم می‌باشد و در نتیجه‌ی آن مجاهدان کوتاهی نمایند تا آن که آن دشمنان به نزد آنها برسند یا

---

¹ - تفسیر ابن کثیر آیه‌ی 30 سوره‌ی

توهم ایجاد کنند که عدد آنها زیاد
است تا مجاهدان از آنان بترسند.
الله تعالی می فرماید: ﴿إِذْ يُرِيكَهُمْ
اللَّهُ فِي مَنَامِكَ قَلِيلًا وَلَوْ أَرَاكَهُمْ
كَثِيرًا لَفَشَلْتُمْ وَتَتَنَزَعْتُمْ فِي الْأَمْرِ
وَلَكِنَّ اللَّهَ سَلَّمَ إِنَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ
الصُّدُورِ * وَإِذْ يُرِيكُمُوهُمْ إِذِ
التَّقِيْتُمْ فِي أَعْيُنِكُمْ قَلِيلًا وَيُقَلِّلُكُمْ
فِي أَعْيُنِهِمْ لِيَقْضِيَ اللَّهُ أَمْرًا كَانَ

همراه با آیات جهاد // 351

مَفْعُولًا وَإِلَى اللَّهِ تُرْجَعُ الْأُمُورُ ﴿

[الأنفال: 43 - 44] (آن وقتی بود

که الله [متعال] آنان را در خوابت

کم نشان داد و اگر آنها را زیاد

نشان می داد، سست می شد و در

این امر اختلاف پیدا می کرد،

وادی الله [تعالی شما را] سلامت

داشت. همانا او به آنچه در سینه ها

است، بسیار آگاه می باشد * و

هنگامی که با آنها روبرو شدید،

[الله متعال] آنان را در چشمان

شما کم نشان داد و شما را نیز در
چشمان آنها کم نشان داد، تا آن
که الله [تعالی] کاری را که انجام
یافته افتنی است به انجام برساند و
[همه‌ی] امور [در روز قیامت] به
سوی الله [وَعَلَىٰ] باز می‌گردد). الله
تعالی تعداد دشمنان را به پیامبر ﷺ
کم نشان داد تا آن که بدین شکل
به اصحابش ﷺ خبر آن را بدهد و

همراه با آیات جهاد // 353

باعث ثابت قدم شدن آنها بشود و اگر دشمنان را زیاد نشان می‌داد و او نیز به آنها این گونه خبر می‌داد، دچار سستی و ضعف می‌شدند. همچنین وقتی با هم روبرو شدند، الله متعال تعداد دشمنان را به مؤمنان کم نشان داد تا آن که جنگ با آنها را شروع کنند. تا آنجا که ابن مسعود رضی الله عنه به مردی که در کنار او بود گفت: آیا آنها را هفتاد نفر می‌بینی؟ و او

گفت: آنها را صد نفر می بینم^(۱).
همچنین تعداد مؤمنان را در چشم
دشمنان کم نشان داد تا بر علیه‌ی
آنها جرأت پیدا کنند و برای جنگ
با آنها آمادگی نداشته باشند، تا
آنجا که ابوجهل گفت: «اصحاب

---

(1) رواه الطبرانی فی الکبیر 147/10 وابن

همراه با آیات جهاد // 355

محمد، فقط غذای شتران می -
باشند» به این معنا که امروز برای
کشتن آنها یک شتر کافی می -
باشد^(۱). ... همچنان رسول الله ﷺ
فرموده است: «الحرب خدعة»
(جنگ نیرنگ است) متفق علیه.

شانزدهم: احتیاط کردن در
برابر دشمن ، الله تعالی می فرماید:
﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا خُذُوا حِذْرَكُمْ

---

(1) السيرة النبوية لابن هشام 623/2.

فَانْفِرُوا ثُبَاتٍ أَوْ اَنْفِرُوا جَمِيعًا ﴿

[النساء: 71] (ای کسانی که ایمان

آورده‌اید! حتی باط نمایند و دسته

دسته یا به شکل دسته جمعی

برای جهاد بیرون روید!)، همچنان

الله تعالی در آیه‌ای که مربوط به

نماز خوف است می‌فرماید: ﴿وَإِذَا

كُنْتُمْ فِيهِمْ فَأَقَمْتَ لَهُمُ الصَّلَاةَ فَلْتَقُمْ

طَائِفَةٌ مِنْهُمْ مَعَكَ وَلْيَأْخُذُوا

أَسْلِحْتَهُمْ فَإِذَا سَجَدُوا فَلْيَكُونُوا هِنًا
وَرَائِكُمْ وَلَتَأْتِ طَائِفَةٌ أُخْرَى لَمْ
يُصَلُّوا فَلْيُصَلُّوا مَعَكَ وَلْيَأْخُذُوا
حِذْرَهُمْ وَأَسْلِحْتَهُمْ وَدَّ الَّذِينَ كَفَرُوا
لَوْ تَغْفُلُونَ عَنْ أَسْلِحَتِكُمْ وَأَمْتِعَتِكُمْ
فَيَمِيلُونَ عَلَيْكُمْ مَيْلَةً وَاحِدَةً وَلَا
جُنَاحَ عَلَيْكُمْ إِنْ كَانَ بِكُمْ أَذًى مِنْ
مَطَرٍ أَوْ كُنْتُمْ مَرْضَى أَنْ تَضَعُوا
أَسْلِحَتَكُمْ وَخُذُوا حِذْرَكُمْ إِنَّ اللَّهَ
أَعَدَّ لِلْكَافِرِينَ عَذَابًا مُهِينًا ﴿

بودی و برای آنها نماز دادی،
گروهی از آنها همراه تو نماز
بخوانند و اسلحه‌های خود را
همراه خود داشته باشند و وقتی به
سجده رفتند، آنان در پشت آنها
قرار گیرند و بعد گروه دیگری که
نماز نخوانده‌اند، همراه تو نماز
بخوانند و احتیاط نمایند و
اسلحه‌های خودشان [را در دست

همراه با آیات جهاد // 359

داشته باشند]. کسانی که کفر می -
ورزند دوست دارند تا از اسلحه -
هایتان و کالاهایتان غافل شوید و
بر شما به یکباره حمله ور شوند،
ولی برای شما مشکلی ندارد، اگر
برای شما آزاری از روی باران
وجود داشته باشد و یا آن که
بیمار باشید و در نتیجه‌ی آن
اسلحه‌هایتان را بر زمین بگذارید،
پس احتیاط نمایید. همان‌ا که الله
[متعال] برای کافران عذاب خوار

کننده‌ای را مهیا ساخته است).

هفدهم: نظم داشتن، از آنها

این سخن الله تعالی می‌باشد: ﴿إِنَّ

اللَّهَ يُحِبُّ الَّذِينَ يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِهِ

صَفًّا كَانَهُمْ بَنِيَانٌ مَرْصُوصٌ﴾

[الصف: 4] (الله [متعالم] کسانى را

که در صفى که به مانند ساختمانى

نمودناپذیر از سرب می‌جنگند، را

دوست می‌دارد)، از آنها موارد:

اجازه خواستن هنگام جدا شدن

می باشد، الله تعالی می فرماید:

﴿إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ

وَرَسُولِهِ إِذَا كَانُوا مَعَهُ عَلَىٰ أَمْرٍ

جَامِعٍ لَّمْ يَذْهَبُوا حَتَّىٰ يَسْتَأْذِنُوهُ إِنَّ

الَّذِينَ يَسْتَأْذِنُونَكَ أُولَٰئِكَ الَّذِينَ

يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ فَإِذَا

اسْتَأْذَنُوكَ لِبَعْضِ شَأْنِهِمْ فَأَذِنَ لِمَن

شِئْتَ مِنْهُمْ وَاسْتَغْفَرَ لَهُمُ اللَّهُ إِنَّ

اللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ﴾ [النور: 62]

(مؤمنان فقط کسانی هستند که به

الله و فرستاده‌اش ایمان آورده‌اند و اگر آنها در کار مهمی با او باشند، از او جدا نمی‌شوند، مگر آن که از وی اجازه بگیرند. کسانی که از تو اجازه می‌گیرند، همان کسانی هستند که به الله و فرستاده‌اش ایمان آورده‌اند. پس هرگاه از تو برای کار خودشان اجازه خواستند، هر گونه که خواستی

همراه با آیات جهاد // 363

اجازه بده و برای آنها از الله
[تعالی] طلب آمرزش نما! مطمئناً
الله بس یار آمرزنده و دائماً رحمت
کننده می باشد). از این موارد همان
آیه‌ی نماز خوف می باشد.

هجدهم: زیاده کردن روحیه‌ی
عزت در درون مؤمنان، و به طوری
که اساس کنند که آنها اصحاب حق
جاودانی در دنیا و آخرت می باشند.
الله تعالی می فرماید: ﴿وَلَا تَهِنُوا وَلَا
تَحْزِنُوا وَأَنْتُمْ الْأَعْلَوْنَ إِنْ كُنْتُمْ

مُؤْمِنِينَ ﴿[آل عمران: 139] (و)

سستی نورزید و غمگین مبادید و

شما برتر هستید، اگر از مؤمنان

باشید). از حالت‌های بی‌ان عزت:

بزرگ منشی می‌باشد که دارای دو

شکل است:

أ- آشکار کردن سختگیری

بر کافران و بی‌ان نمودن قدرت و

سخت بودن جنگ با آنها. ابن

همراه با آیات جهاد// 365

عباس رضی الله عنهما درباره‌ی
عمره‌ی قضاء گفته است: «رسول
الله ﷺ و اصحابه ﷺ آمدند و
مشرکان گفتند: محمد و اصحابش
آمده‌اند، تب یثرب آنها را سست
کرده است. بدین جهت، رسول
الله ﷺ به تمام همراهان، دستور داد
تا در سه شوط اول طواف، رمل
نمایند. (یعنی گام‌های نزدیک به
هم و تندی بردارند و شانه‌هایشان
را حرکت دهند تا مشرکان چنین

نپندارند که آنان ضعیف و ناتوان
هستند). ولی در میان رکن یمانی
و حجر الأسود، بطور عادی راه
بروند. گفتنی است که او صلی الله علیه و آله صرفاً
بخاطر شفقت و ترحم به حال
حجاج، دستور نداد تا در هر هفت
شوط، «رمل» نمایند». متفق علیه،
ابن حجر گفته است: «از آن
فهمیده می شود که اظهار قدرت با

همراه با آیات جهاد // 367

تعداد و سلاح و مانند آن در برابر
کافران به رای ترساندن آنها جایز
هم می باشد و آن از روی ای نکوهیده
شمرده نمی شود»^(۱).

ب- مجاهد در مقابل دشمن
از خود بزرگ منشی نشان دهد تا
عزت داشتش بر کافران را به
نمایش بگذارد ﴿أَعِزَّةٌ عَلٰی
الْكَافِرِينَ﴾ (نسبت به کافران

---

(1) فتح الباری (3/470).

باعزت می باشند). همچن بین جابر بن عتیک از رسول الله ﷺ آورده است: «... وإن من الخیلاء ما یبغض الله ومنها ما یحب الله، فأما الخیلاء التي یحب الله فاختیال الرجل بنفسه عند القتال...» (و قسمتی از بزرگ منشی است که الله [تعالی] نسبت به آن بغض دارد و قسمتی از آن است که الله

همراه با آیات جهاد // 369

[متعال] آن را دوست می‌دارد. اما
بزرگ منشی که الله [متعال]
دوست دارد، بزرگمنشی شخص
در هنگام جهاد است^(۱).

این بعضی از اسباب بیاری شدن و
پیروزی بود که در کتاب الله تعالی
و سنت فرستاده‌اش آمده است و
آنچه را که بی‌مان نکرديم، خيلي

---

(1) رواه أحمد والترمذی والنسائی وأبو

370// همراه با آیات جهاد

بیشتر از آن است، والله المستعان.